

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2020

Martin Honc

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Mediální pokrytí Fridays for Future

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Martin Honc

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: Mgr. Jan Miessler

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 20. 5. 2020

Martin Honc

Bibliografický záznam

HONC, Martin. Mediální pokrytí Fridays for Future. Praha, 2020. 81 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Miessler.

Rozsah práce: 116 336 znaků

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá změnou přístupu vybraných českých médií k pokrývání environmentálních témat ovlivněnou globální stávkou za klima hnutí Fridays for Future v čele s Gretou Thunberg. Cílem práce je za pomoci metody kvantitativní obsahové analýzy zjistit, jakým způsobem v období před protestem a v období po skončení stávky česká média komunikovala specifickou oblast ekologických problémů a souvisejících environmentálních témat a událostí se zaměřením na zastoupení témat a rámců v mediální agendě a pokrývání jednotlivých aktérů.

Teoretická část se věnuje definici globálních ekologických problémů a představuje teoretické koncepty, které se zabývají mediálním pokrytí environmentálních témat a vlivem protestů sociálních hnutí na agendu těchto témat s ohledem na historické i společenské kontexty. Metodologická část uvádí hlavní a vedlejší výzkumné otázky a vysvětluje výběr proměnných, které jsou sledovány ve kvantitativní analýze obsahů vybraných českých médií. Praktická část přináší interpretaci a následnou diskuzi výsledků vycházející převážně z obdobných zahraničních studií a diplomových prací, která odráží poznatky uvedené v teoretické části. Výsledky této práce prokazují významné rozdíly mezi sledovanými obdobími z hlediska zastoupení témat, rámců a aktérů v české mediální agendě.

Abstract

The present thesis investigates the impact of the global strike for climate organised by the Fridays for Future movement and led by Greta Thunberg on the approach of selected Czech media toward their coverage of environmental topics. By applying the method of quantitative content analysis, the thesis aims to uncover how Czech media reported on a clearly defined area of ecological problems and incidental environmental topics before and after the protest, while dedicating special attention to the representation of topics and frames in media agenda and the coverage of the respective persons and organisations involved.

The theoretical section defines global ecological issues and presents theoretical concepts relevant for studying the media coverage of environmental topics and the impact of social movements and their protests on the agenda of the topics at hand with regard to historical

and societal contexts. The thesis' methodology introduces the primary and secondary research questions and explains the choice of the variables of interest for the subsequent quantitative content analysis of selected Czech media. The practical part interprets the results of the analysis and presents a discussion which confronts the results with insights from comparable foreign studies and dissertations mentioned in the theoretical section. The results provide supportive evidence for a substantial difference between the two periods of interest in the representation of topics, frames, and persons and organisations involved in the Czech media agenda.

Klíčová slova

Fridays for Future, česká média, environmentální témata, mediální agenda, globální stávka za klima

Keywords

Fridays for Future, Czech media, environmental topics, media agenda, Global Climate Strike for Future

Title

Media coverage of Fridays for Future

Poděkování

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval Mgr. Janu Miesslerovi za odborné vedení a PhDr. Vlastimilu Nečasovi, Ph.D. za cenné konzultace během psaní této diplomové práce.

Obsah

Úvod	3
1 Teoretická část	5
1.1 Média a témata životního prostředí	5
1.1.1 Životní prostředí a environmentální problémy	5
1.1.2 Nastolování agendy	7
1.1.3 Mediální pokrytí	11
1.1.4 Primární definující	14
1.2 Protestní klimatické hnutí Fridays for Future	18
1.2.1 Obecná charakteristika environmentálních hnutí a mediální pokrytí jejich protestů	18
1.2.2 Profil Greta Thunberg a Fridays for Future	20
1.2.3 Globální protest za klima a jeho vliv na mediální agendu	22
2 Metodologická část	25
2.1 Výzkumný cíl	25
2.2 Výzkumné otázky	25
2.3 Metoda výzkumu	26
2.4 Výzkumný soubor	27
2.5 Kódovací klíč	29
2.6 Charakteristika proměnných	32
2.6.1 Mediální agenda	32
2.6.2 Tematická agenda	32
2.6.3 Zastoupení rámců	34
2.6.4 Zastoupení aktérů	34
3 Analytická část	35
3.1 Vyhodnocení výzkumných otázek	35
3.1.1 Mediální agenda	36
3.1.2 Témata a rámce	43
3.1.3 Aktéři a protest	49
3.2 Diskuze výsledků	54

Závěr	60
Summary	62
Použitá literatura	64
Teze diplomové práce	77
Seznam příloh	80
Seznam vložených grafů a tabulek	81

Úvod

Tato diplomová práce se bude zabývat vlivem globálního klimatického protestu ekologického hnutí Fridays for Future na změnu v přístupu českých tištěných médií k pokrývání environmentálních témat.

Neziskovým organizacím a sociálním hnutím zaměřeným na ochranu životního prostředí v českém akademickém výzkumu není věnováno tolik prostoru, jako je tomu v zahraničí, kde se mediální pokrytí environmentálních problémů stává stále důležitějším tématem pro výzkum obsahů médií nebo jejich účinků na veřejnost. Nejčastěji se v případech zahraničních studií jedná o analýzy mediálního pokrytí, nastolování agendy nebo rámcování globálních ekologických problémů, jako je klimatická změna nebo ohrožení biodiverzity. V oblasti výzkumu podobných témat sice vzniklo několik českých bakalářských a diplomových prací nebo odborných článků, jejich množství však neodpovídá důležitosti klimatických změn a jiných ekologických problémů, které čím dál tím více rezonují v politice a ve společnosti po celém světě. Téma protestu ekologického hnutí je poměrně zúžená oblast výzkumu, která ani v zahraničních studiích nemá významné zastoupení. Pokud se jedná o vliv klimatického protestu, jakým byl globální protest za klima ekologického hnutí Fridays for Future, tak se množství podobně orientovaných studií redukuje na desítky. Tato práce přináší výzkum nového exponovaného tématu, které vzhledem k vědeckému konsensu a novým politickým opatřením nabírá na důležitosti nejen v prostředí elit, ale také v globální veřejné sféře. Protest za klima hnutí Fridays for Future byl zvolen zejména z toho důvodu, že se jedná o první globální klimatický protest svého druhu, kterému se podařilo mobilizovat miliony angažovaných občanů po celém světě. Proto je možné ho vnímat jako příležitost, jak dostat natolik důležité téma, jako je klimatická změna a související environmentální témata do mediální, veřejné a politické agendy.

Oproti schváleným tezím došlo k několika změnám. Cíl zůstal stejný, protože se práce bude nadále zabývat vlivem protestu na pokrytí environmentálních témat českými médii. Změna se týká výběru médií. Původně byly zvoleny profily českých médií na sociálních sítích. Od toho bylo po hlubší rešerši a konzultaci s vedoucím práce odstoupeno, protože by nebylo snadné zpětně dohledat všechny příspěvky vybraných médií na sociálních sítích. Jejich výzkum by mohl být zkreslený, protože by neobsahoval příspěvky, které byly

promovány nebo již smazány atd. Z toho důvodu byl zkrácen název práce o „dopadu na českých sociálních sítích“ a byla ponechána pouze úvodní část názvu „Mediální pokrytí Fridays for Future“. Práce se proto místo na profily na sociálních sítích zaměřila na tištěné obsahy vybraných médií, které jsou lépe dostupné. Tato změna měla vliv na strukturu, která je odlišná oproti schváleným tezím. Práce se více zaměřuje na nastolování agendy environmentálních témat v tištěných médiích a v kapitole „Mediální pokrytí“ implicitně zahrnuje příležitosti a hrozby, které souvisí se zpravodajstvím o environmentální problematice. V práci byly doplněny také kapitoly o environmentálním hnutí a vlivu jeho protestu na mediální agendu. Změna typu médií ovlivnila také vymezení výzkumného vzorku. Ve schválených tezích byla náhodně vybrána česká média na sociálních sítích. V této práci bude vybrán reprezentativní vzorek tištěných médií dle Unie vydavatelů. Práce se opírá o téměř stejnou literaturu, která je uvedena v tezi a více se zaměřuje na zahraniční studie a odborné publikace, které zabývají vztahem mezi médii a životním prostředím.

1 Teoretická část

Tato diplomová práce bude zkoumat vliv protestu environmentálního hnutí Fridays for Future na přístup českých médií k pokrývání ekologických témat. Studium této změny lze nejlépe zachytit kvantitativní analýzou obsahu, která může efektivním způsobem představit nové trendy v chování médií. V případě výzkumu obsahů se proto práce zaměří na tři základní faktory, které se v analýze mediálního pokrytí zkoumají. Patří mezi ně agenda, témata a aktéři, kteří se k těmto tématům vyjadřovali. Teoretická část bude proto rozdělena do dvou kapitol na: „Média a témata životního prostředí“ a „Protestní klimatické hnutí Fridays for Future“. Na následujících stránkách budou proto uvedeny hlavní teorie a koncepty, které se týkají studia agendy environmentálních témat a vlivu ekologických hnutí na jejich mediální pokrytí.

1.1 Média a témata životního prostředí

Tato kapitola bude pokrývat základní teoretické přístupy, které se věnují vztahu mezi médiem a environmentálními tématy. Práce nejdříve představí koncept životního prostředí v kontextu teorie sociální konstrukce reality, o kterou se opírá studium mediálního pokrytí environmentálních témat a dále definuje současné globální ekologické problémy. V souvislosti se zaměřením na analýzu obsahu médií budou na následujících odstavcích rozvedeny koncepty nastolování agendy, rámcování a primárních definujících ekologických témat, které poslouží jako stěžejní podklady pro metodologickou část této práce.

1.1.1 Životní prostředí a environmentální problémy

Podle sociálně konstruktivistické teorie se každodenní život jeví jako realita, kterou si člověk vykládá skrze subjektivní významy, jež mu pomáhají vnímat komplexní realitu jako jednotný obraz světa. Jinými slovy je lidská realita konstruována sociálně a každý jedinec si vytváří subjektivní realitu, která odráží jeho osobnost, a tím si konstituuje svoje hodnoty a pohledy na objektivní realitu (Berger, Luckmann, 1999). Sociální konstrukce reality je základním konceptem, o který se opírá tato práce, neboť životní prostředí je, stejně jako každý jiný pojem, sociální konstrukt. Z toho důvodu se představa o životním prostředí různí mezi jednotlivými kulturami a společnostmi. Odlišuje se podle toho, kdo dané životní

prostředí vlastní nebo k čemu se prostředí vztahuje. Jedná se tak o sporný termín, který je možné chápat v několika rovinách (Novák, 2008: 178).

V kontextu této práce je nedůležitější koncept globálního životního prostředí, který chápe životní prostředí v globálním měřítku jako celou planetu Zemi, kterou všichni lidé sdílejí. Podle tohoto konceptu jsou všichni lidé propojeni, což platí také ve vztahu k potenciálním globálním hrozbám včetně těch environmentálních (Novák, 2008: 179). Pohledy na životní prostředí a přírodu se však mění v čase a prostoru a na jejich tvarování se nejvíce podílí kultura, ve které se jedinec nachází (Novák, 2008: 180). Kromě kultury sociální realitu konstruují také média, která umožňují zprostředkovávat významy a utvrzovat subjektivní chápání lidské reality (Berger, Luckmann, 1999). Mediální obrazy napomáhají v orientaci ve společenských problémech, které nemohou být jedinci zprostředkovány osobní zkušeností. Vykonstruovaný svět se díky médiím stává faktickou realitou (Burton, Jiráček, 2001: 237), společenskou realitou utvářenou médii, která je chápána jako zdroj pro nastavování norem, standardů a modelů. Proto mají média vliv na veřejné myšlení a umožňují propojit subjektivní realitu jedince se společenskou realitou (McQuail, 2007: 88). Mediální obsahy jsou konstruovaná sdělení, která transformují událost ze sociální zkušenosti do dominantních hodnot dané společnosti. Výsledkem procesu je konstrukt, výklad společensky sdílené reality, ke které se lidé vztahují jako k platné realitě. Situace lidmi definována jako reálná se stává reálnou ve všech důsledcích (Berger, Luckmann, 1999). Média tedy reprezentují společenskou vizi, kulturně sdílenou představu reality vyjádřenou ve veřejném mínění, na jehož konstruování se podílejí média (Sedláková, 2008). Konstruktivismus je proto zastřešující teorií pro úvahy o environmentálních tématech, protože dokáže rozpoznat důležitost těchto kulturních rezonancí v procesu upřednostňování některých témat na úkor jiných (Hansen, 1991: 44), který dále popisuje následující kapitola o nastolování agendy. Ekologické problémy jsou konstruovány skrze významy, které jsou vytvářeny v reprezentaci životního prostředí. Sociální, kulturní, ekonomické a jiné kontexty ovlivňují životní prostředí a jeho vnímání ze strany médií a společnosti (Cox, Depoe, 2015:15). Tyto problémy jsou uznávány jako problémy ve chvíli, kdy se stanou předmětem veřejné debaty. Proto mají média klíčový vliv na utváření debat o environmentálních tématech (Hansen, 2015: 27). Média přírodu a životní prostředí nejčastěji artikulují v pěti konceptech: čistota (matka země, harmonie), ohrožení (vědou, technologií, kulturou), hrozba (nepředvídatelnost přírody jako hrozba pro lidstvo), nedokonalost (oproti vědě, technologii a člověku) a výzva, kterou lidstvo může

testovat (Hansen, 2006: 813). Tato práce se bude nejvíce zabývat konceptem ohrožení přírody a životního prostředí, který je v současné době nejvíce spojován s procesy klimatické změny a globálního oteplování. Ty jsou považovány za největší environmentální rizika současnosti, protože mají potenciál ovlivnit globální životní prostředí v krátkém časovém období a ve větším míře oproti předchozím přírodním klimatickým cyklům, které proběhly v minulosti (Wilson, 2000: 201). Za globální klimatickou změnou podle vědeckého konsensu stojí skleníkový efekt. Jedná se o starší vědeckou teorii, která poukazuje na korelaci mezi spalováním fosilních paliv a zvyšováním oxidu uhličitého v atmosféře, což má za následek oteplování planety a změny klimatu. První vědecké závěry o tom, že za těmito změnami stojí antropogenní vlivy, přišly již 60. letech minulého století. První klimatický model předpověděl, že zdvojnásobení oxidu uhličitého v atmosféře bude mít za následek oteplení planety o 1,5 až 3 stupně Celsia (Wilson, 2000: 203).

V současné době se globálnímu oteplování a klimatickým změnám například věnuje americká vládní agentura NASA (2019), která monitoruje viditelné projevy klimatických změn. Mezi tyto projevy patří zvyšující se hladiny moří a oceánů o 3,3 milimetry za rok, nárůst globální světové teploty o 1 stupeň oproti roku 1880, úbytek ledu na Arktidě o 13 procent za poslední dekádu a nárůst oxidu uhličitého v atmosféře, který byl ke konci roku 2019 na hodnotě 412 PPM, což je jeho nejvyšší hodnota za poslední 65 000 let (NASA, 2019). Sledováním klimatických změn a jejich dopadů se věnuje také Mezinárodní panel pro změny klimatu ve spolupráci s OSN (IPCC, 2019), který pořádá každoroční konferenci OSN o změně klimatu. Poznatky vědeckých autorit dokazují, že se klima mění dlouhodobě již několik desítek let, zatímco ke změnám mediálního pokrytí environmentálních témat dochází až v uplynulých dekáдах (Boykoff et al., 2020).

1.1.2 Nastolování agendy

Média jsou hlavním zdrojem informací o politice, společenských problémech a veřejném dění. To jim dává schopnost nastolovat různá témata, jinými slovy dávat určitým událostem společenský význam, který se pak stává realitou pro společnost (McNair, 2004: 54). Agenda setting či nastolování agendy je pojem, který je proto definován jako určování témat. Samotný pojem agenda je možné chápat jako sadu veřejných problémů uspořádaných podle důležitosti. Jako problém se pak definuje konflikt mezi dvěma a více skupinami ohledně otázek rozdělení zdrojů (Dearing, Rodgers, 1996).

Teorie masové a mediální komunikace chápe agendu jako míru pozornosti věnované jednotlivým společenským otázkám kvantitativně vyjádřenou počtem zpráv (DeFleur, Ball-Rokeach, 1996: 273; Kalvas et al., 2012: 6). Hlubší definice nastolování agendy rozumí jako proces prosazování určitých témat do mediálního diskurzu a vylučování jiných témat z tohoto diskurzu, který probíhá ve vzájemné interakci mezi agendou veřejnou, politickou a mediální (Reifová, 2004: 16). Nastolování agendy má tedy tři subsystemy – média, politiku a veřejnost – které ovlivňují události, aktéry a samotnou interpersonální komunikaci v nemediovaném světě (Kalvas et al., 2012).

O uplatnění tématu v agendě rozhoduje několik faktorů. Jedním z nejdůležitějších je právě role médií, která výběrem témat do svého obsahu určují, co budou příjemci vnímat jako důležité. To jim dává moc mít vliv na to, o čem se bude ve veřejné agendě přemýšlet (Weaver et al., 2004: 124). Mediální agenda ovlivňuje agendu veřejnou samotným zařazením zprávy do mediální relace, čímž dává veřejnosti najevo, že je událost v reálném světě podstatná (Burton, Jiráček, 2001). Upřednostňované a opakované obsahy jsou považovány za naléhavější a zajímavější než obsahy, které jsou zastoupené méně (Roskos-Ewoldsen, 2009: 97). Je to dáno tím, že o pozornost ve veřejném prostoru, kde se pohybuje veřejnost, politická elita a média, se uchází větší počet témat, než kolik jich skutečně může v agendě prorazit. Proto jsou některá témata považována ze strany médií za závažnější než jiná a jejich výskyt je v médiích častější. To vede k ustanovení těchto témat ve veřejné agendě, o kterém rozhoduje také způsob jejich zpracování a společenský, politický a kulturní kontext (Reifová, 2004: 17–18). Jinými slovy se některé informace tak stávají součástí veřejné debaty, zatímco jiné nikoli (Jiráček, Köpplová, 2009: 182). McCombs a Shaw (1972), autoři tohoto konceptu, proto považují nastolování agendy za funkci masových médií, skrze kterou mohou ovlivňovat veřejné mínění. Jedná se o schopnost médií nastolovat témata v agendě veřejnosti a v agendě politické, která je ovlivněna jejich obsahy (McCombs, 2009). Ze všech mediatypů se zpravodajské deníky a noviny největší měrou podílejí na nastolování politické a veřejné agendy. Slouží totiž jako důležitý zdroj pro nastolování agendy, který dokáže ovlivňovat i jiné typy médií a jejich jednotlivé agendy, mezi něž patří tabloidy nebo televize (Weaver et al., 2004). Agenda tisku se tak stává agendou veřejnosti (DeFleur, Ball-Rokeach, 1996: 273).

Média, jak už bylo nastíněno v předchozí kapitole, hrají podstatnou roli v ovlivňování veřejné agendy a veřejného mínění také v oblasti ochrany životního prostředí

a souvisejících ekologických témat (Hansen, 2015). Environmentální otázky se dostávají z vědecko-politické agendy přes média do agendy veřejné. Rozhodování o těchto otázkách je díky tomu stále více konáno pod tlakem veřejnosti, již podstatnou část informací zprostředkují média (Hansen, 2011), která se uplatnila jako klíčový aktér v nastolování agendy ekologických témat. Životní prostředí je tedy důležitým veřejným tématem, které se v mnoha ohledech vyrovnává například ekonomickým tématům, s kterými se často dává do souvislosti. Podle několika studií z oblasti nastolování agendy ekologických témat se ukázalo, že jakmile se blíží k nějaké velké mediální události související se životním prostředím, mediální pokrytí těchto témat se zvyšuje, což přímo ovlivňuje veřejnou agendu. Mediální a veřejná agenda se ovlivňují vzájemně, tudíž platí, že zvýšená potřeba orientace v nějakém společenském problému vede k většímu přejímání mediální agendy (McCombs, 2009: 124–125). Ve veřejném prostoru média ovlivňují způsob, jakým si veřejnost vytváří názory o životním prostředí, čímž se symbolicky podílejí na sociální konstrukci reality (Hansen, 2015: 28). Nastolování agendy je úzce provázáno s mediálním pokrytím. Podle studie Dolšaka a Houstona (2013) mediální pokrytí klimatické změny v americkém tisku hrálo důležitou roli v nastavování politické agendy a mělo za následek významný vliv na nadnárodní politické procesy. Média tedy hrají podstatnou roli v ovlivňování veřejného mínění a politických procesů o ekologických problémech a jsou hlavním zdrojem informací o životním prostředí a souvisejících tématech pro veřejnost (Hansen, 1991: 445; Cottle, 2006: 120).

Podle Pompper (2004), která se ve své studii věnovala tematické agendě amerických deníků v 80. a 90. letech, mezi nejčastější tematické oblasti ve článcích o environmentálních tématech patří toxický odpad a znečištění, ochrana divočiny a energetika. To částečně koreluje s Giddensovým rozdělením (2000) globálních ekologických hrozeb na znečištění životního prostředí, tvorbu odpadů a vyčerpání neobnovitelných zdrojů. Jedná se však o poněkud starší studie, které opomíjejí aktuální globální environmentální problémy. Podle OSN a IPCC (2019) mezi ně patří zejména klimatická změna a její dopady, jako je nárůst přírodních katastrof, narušení biodiverzity a ekosystémů a také ohrožení zemědělství a zásob pitné vody. OSN mezi tyto hrozby uvádí rovněž znečištění plasty, které je implicitně obsaženo v Giddensově typologii i ve výsledcích studie Pompper. Jinou typologii aplikovali ve svém výzkumu zaměřeném na mediální reprezentaci globálních ekologických rizik autoři Major a Atwood (2004), kteří je rozdělili na znečištění vzduchu, spalování paliv, energetiku, průmysl, toxické odpady

a znečištění vody. Grummich (2012) a Radová (2015), kteří se ve svých diplomových pracích zabývali tematickou agendou českých médií, rozdělili globální environmentální problémy na klimatické změny, znečištění a odpady, čerpání zdrojů a energetiku, ohrožení biodiverzity, odlesňování a degradaci půdy. Zajímavé je v tomto kontextu uvést také výstup z Böhmovy a Pfisterovy studie (2015), která je zaměřena na vnímání ekologických rizik ze strany veřejnosti. Ta považuje za největší globální environmentální hrozby znečištění vzduchu, ozónovou vrstvu, jadernou energetiku, odlesňování, znečištění vody, klimatickou změnu a vliv dopravy na životní prostředí.

Nastolováním agendy a mediálním pokrytím environmentálních témat se zabývá mnoho zejména zahraničních akademických studií, které se nejčastěji zaměřují na analýzu rámcování klimatické změny nebo globálního oteplování, které patří mezi největší globální rizika. Média jsou významným interpretačním zdrojem, který pomáhá jedincům chápat komplexní témata v širších kontextech (DeFleur, Ball-Rokeach, 1996), proto využívají tzv. rámce, interpretační schémata, která fungují jako nástroje, díky kterým je možné porozumět každodenním sociálním zkušenostem (Goffman, 1974; McCombs, 2009). To znamená, že mediální sdělení neobsahují pouze fakta, ale zahrnují v sobě také hodnotové rámce, které umožňují faktům lépe rozumět (Gitlin, 1980). Rámce zdůrazňují některé aspekty mediálních událostí, jejichž potenciál se odvíjí od jejich dosahu a pracují s kulturními symboly, takže jsou velmi snadno zapamatovatelné a srozumitelné (Entman, 2004: 6). Odlišné rámce vedou k odlišné interpretaci faktu, což může ovlivňovat postoje a názory ve společnosti. Proces rámcování je druhým stupněm nastolování agendy, ve kterém dochází k nastolování agendy jednotlivých atributů a jejich zdůrazňování v mediální agendě (Kalvas et al., 2012: 7). Rámce se dělí na epizodické a tematické. Epizodické rámce se zaměřují na specifické události, jednotlivce a konkrétní případy, které ilustrují danou problematiku, zatímco tematické rámce chápou události v širším kontextu a odpovědnost nepřičítají jednotlivcům, ale sociálním aktérům (Iyengar, 1996).

V mediální agendě nejčastěji převládají epizodické rámce. Z toho důvodu Gitlin (1980) stanovil několik faktorů, které v zásadě vysvětlují hegemonní epizodické rámcování médií. Mezi tyto faktory patří orientace na události, důraz na jednotlivce, důraz na konflikt a zpracování příběhu bez širšího kontextu. Rámce je také možné rozdělit na specifické a obecné. Specifické rámce jsou detailnější, zaměřují se na konkrétní téma a nelze je zobecnit, zatímco obecné rámce mohou být identifikovány napříč tématy a událostmi

v různém čase a prostoru a dají se zobecnit (de Vreese, 2005: 55). Mezi speciální rámce v pokrývání klimatické změny patří sociální pokrok, ekonomický rozvoj, etika, vědecká nejistota, fatalismus, veřejná odpovědnost, alternativní řešení a konflikt (Nisbet, 2010: 18; Nisbet, Newman, 2015: 328). Klimatická změna, které je v akademickém výzkumu věnováno nejvíce prostoru ze všech environmentálních témat, je nejčastěji rámcována jako konflikt politický, sociální nebo ekonomický, respektive korporátní organizace vs. neziskové organizace, pravicová vs. levicová ideologie apod. (Dotson et al., 2012). V několika dalších studiích se ukázalo, že média rámcují klimatickou změnu a jiné ekologické problémy také v rámci katastrofy, hrozby (viz fatalismus), risku (viz vědecká nejistota) nebo jako příležitost (Antilla, 2014; Han et al., 2016), často se opakují rámce ekonomické (Hegner, 2019). To má za následek, že environmentální problémy jsou interpretovány různými způsoby ze strany příjemců i médií, protože jsou často diskutovány jako součást politických a ekonomických procesů (Domke et al., 1998), nikoliv jako samostatné téma ve všech svých důsledcích. Způsob interpretace mediálního sdělení ovlivňuje také ideologická orientace daného média (Semetko, Valkenburg, 2000). To ostatně dokázala studie (Dotson et al., 2012), která se zabývala mediálním pokrytím klimatické změny a rozdíly v rámcování mezi jednotlivými ideologicky odlišnými médii v latinskoamerickém tisku.

1.1.3 Mediální pokrytí

Mediální diskurz o životním prostředí je relativně nový koncept, který se poprvé objevil na konci šedesátých let dvacátého století, kdy se poprvé do médií dostaly první snímky planety Země z Vesmíru, které zásadním způsobem ovlivnily vnímání životního prostředí (Novák, 2009: 13). První významná mediální událost se konala v dubnu 1970, kdy byl poprvé v historii USA vyhlášen Den Země, kterému se podařilo získat natolik velké mediální pokrytí, že se ze životního prostředí stalo samostatné mediální téma (Hannigan, 1995: 62). V sedmdesátých letech bylo zpravodajství o ekologických tématech nejčastěji spojováno se vznikem nových environmentálních hnutí, která se stala významným sociálním aktérem v oblasti ochrany přírody a její komunikace. Média nicméně stále více dávala přednost atraktivnějším tématům, jako byla nezaměstnanost, studená válka nebo ekonomika. Ekologická témata byla pokrývána povrchně v menší míře a zájem veřejnosti o ně přirozeně upadal (Novák, 2009: 214). V osmdesátých letech se zájem médií o tato témata opět zvýšil. Média se více orientovala na pokrývání

dramatických událostí, nejčastěji se jednalo o různé přírodní katastrofy. To mělo za následek, že média začala přeceňovat nahodilé události, zatímco podceňovala dlouhodobá ekologická rizika. V trendu pokrývání environmentální krize jako výsledku série katastrofických události pokračovala i v devadesátých letech (Novák, 2009: 216). Je však nutné poznamenat, že environmentální problémy považovat za nahodilé jevy nelze. Jedná se o výsledky dynamických ekonomických, sociálních a politických procesů, které jsou legitimizovány ve chvíli, kdy získají mediální a společenskou pozornost (Cottle, 2006: 126), protože jakýkoli společenský problém se stává legitimním v momentě, kdy dosáhne značného mediálního pokrytí (Doyle, Tindall, 1997).

Jak už bylo uvedeno v předchozí kapitole, tak ve zpravodajství stále převládá epizodické rámcování ekologických témat. To znamená, že se média nadále zaměřují na události a opomíjejí pokrývání dlouhodobých procesů. Od počátku 21. století je evidentní postupná změna v mediálním diskurzu, která spočívá ve zvýšení zájmů médií o ekologická témata (Hansen, 2006; Boykoff et al., 2020). Další neméně významná změna se týká kolísavosti, resp. cykličnosti v pokrývání těchto témat. Cyklus pozornosti je teorie, která jednoduše vysvětluje cyklické fáze mediálního pokrytí, které proměňují mediální agendu (Downs, 1972: 39). Velká část akademických studií aplikovala tuto teorii na analýzu mediálního pokrytí globálního oteplování nebo klimatické změny. Studie Trumba (1996) a Schäfera (2014), které zkoumaly světový tisk v posledních dekáдах, potvrdily, že mediální pokrytí klimatické změny má podobné trendy, které nastolil Downs dříve. To znamená, že je cyklické a zájem médií o tato témata spouští různé mezinárodní události, jako jsou vědecké summity, politické kongresy nebo veřejné akce neziskových organizací. Jiné studie ukazují, že v posledních několika letech tyto cykly již pravidelné nejsou. Je tak nutné je chápat jako tzv. metacykly, které mají vychýlenější křivky, než tomu bylo dříve. Pokrývání těchto témat v posledních letech již tedy není výslovně cyklické, naopak se mediální pokrytí ekologických témat neustále zvyšuje a podle několika studií (McGaurr, Lester, 2009; Djerf-Pierre, 2012) platí, že jakmile se zvýší zájem médií o jeden ekologický problém, naroste zájem o environmentální témata obecně. Komparativní studie (Schmidt et al., 2013), která zkoumala mediální pokrytí klimatické změny ve 27 zemích světa, ukazuje, že se mediální pozornost o souvisejících ekologických tématech v letech 1996 až 2010 zvýšila výrazně až o několik procent ve všech sledovaných oblastech a pokrytí probíhalo v podobných metacyklech, které popsaly studie uvedené výše. Podle některých teoretiků (Boykoff, Roberts, 2007) proto nelze ekologická témata

aplikovat do teorie cyklu pozornosti, protože četnost pokrytí přibývá a neustále se opakuje, mnohem častěji, než tomu bylo dříve.

Podle několika zahraničních studií (Schmidt et al., 2013; Olteanu et al., 2015; Tolan, 2017) pozornost médií o ekologická témata nejčastěji narůstá v souvislosti s klimatickými summity, reporty IPCC, extrémními projevy počasí nebo demonstracemi neziskových organizací. Globální zvýšení pokrytí těchto témat odstartoval klimatický summit v Kodani COP15 v roce 2009, který novinářům na dlouhou dobu poskytnul nosné téma pro jejich zpravodajství (Boykoff, 2010: 19). Zejména díky COP15 mediální pokrytí environmentálních témat dosáhlo v roce 2010 vrcholu, který se ani v posledních několika letech nepodařilo překonat (Boykoff et al., 2020). Významný vliv na mediální pokrytí těchto témat měla v USA a ve Velké Británii také premiéra kontroverzního filmu *An Inconvenient Truth* v září 2006, která se udála rok po důležitém summitu G8 (Boykoff, 2007). Z toho je možné usoudit, že média mají tendenci se koncentrovat na pokrývání jednorázových událostí vědeckého nebo politického charakteru a přírodních katastrof dramatického rázu (Hannigan, 2006: 101). Mediální pokrytí je pak tím nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje veřejné mínění, protože média významně mění agendu veřejnosti (Mazur, 1998). Využívání emotivních vizuálních materiálů v pokrývání přírodních katastrof a jiných ekologických problémů může dokonce pozitivním způsobem mobilizovat jedince k akci. Je nutné poznamenat, že tento vztah je silný především u televizního zpravodajství (Campbell, 2013). Seriózní zpravodajská média mohou ovlivňovat jiné mediatypy, jako je televize nebo internet. Starší studie (Trumbo, 1995) ukazují, že významné mediální pokrytí globálního oteplování v tisku mělo značný vliv na pokrytí stejného tématu v televizi, která divákovi nabízí silnější vizuálnější složku. Kromě toho může veřejné mínění podle japonské studie (Sampei, Aoyagi, 2009) ovlivňovat umístění tématu na přední stránky novin. Je ale důležité si uvědomit, že články ovlivňují veřejnost pouze v období, kdy jsou publikovány. To znamená, že masová média hrají klíčovou roli ve zvyšování povědomí o ekologických tématech pouze dočasně. Z dlouhodobého hlediska se na ovlivňování veřejné agendy podílí více faktorů.

Přestože se mediální agenda ekologických témat výrazně změnila, jak dokazují poslední studie, stále platí, že tato témata nemohou konkurovat ekonomickým, politickým nebo válečným tématům, což jen dokazuje omezenou kapacitu médií (Hansen, 2015: 215). Mediální pokrytí environmentálních problémů v americkém tisku tvořilo v roce 2010

pouze 1,5 % všech zpráv (Boykoff, 2010: 19). Navíc nemusí vždy platit, že zvýšení mediálního pokrytí vede k pozitivní reakci ze strany veřejnosti. Mnoho amerických studií (Feldman et al., 2011; Painter, Ashe, 2012) zjistilo, že média mohou podporovat tzv. klimatický skepticismus, tj. popírání vědeckých faktů o klimatické změně a antropogenních vlivů na klima (Schmid-Petri, 2017). Jedná se zejména o pravicová a konzervativní média, která např. v období konání COP15 v USA vyvolala silné anti-environmentální nálady v americké společnosti, protože dávala přednost skeptickým aktérům. Z toho lze usoudit, že zatímco levicová média se častěji dopouštějí kritiky kapitalismu a upozorňují na související problémy, jako je klimatická změna, konzervativní pravicová média tyto problémy zlehčují nebo je pokrývají méně (Leiserowitz, 2006). To také dokazuje studie chilského tisku (Dotson et al., 2012), která ukázala, že liberálně orientovaný tisk se tématu klimatické změny věnuje až čtyřikrát více než tisk konzervativní. Prostor klimaskeptikům poskytuje také samotná povaha zpravodajství, které se snaží být vyvážené a objektivní.

Tím, jak se zvyšuje zájem médií o tato témata, dochází k nárůstu akademických studií, které analyzují jednotlivá ekologická témata nebo události. Zvýšení akademického zájmu o studium pokrytí klimatické změny a jiných ekologických problémů je evidentní od roku 2000. Nejvíce studií se zaměřuje na analýzu tisku (až dvě třetiny) a jako metoda výzkumu se nejčastěji využívá kvantitativní obsahová analýza (Schäfer, Schlichting, 2014). Environmentální témata se tak stávají důležitými pro veřejnost a média, ale také pro samotné vědce, kteří se považují za důležité decision makery.

1.1.4 Primární definující

Existuje několik faktorů, které ovlivňují zpravodajství o environmentálních tématech. Některé z nich byly již uvedeny v předchozí kapitole. Nicméně platí, že velmi důležitým faktorem je orientace médií na události. Ty je možné rozdělit do třech základních typů na milníky, kam patří významné událost jako Den Země nebo summit OSN, dále katastrofy a havárie, kam se řadí únik ropy nebo hurikány a také administrativní události a veřejné akce neziskových organizací (Hannigan, 1995: 65). Orientace na události odráží časový tlak v procesech mediálních institucí, který znemožňuje témata rámcovat v širších kontextech. Mediální zprávy potom často přichází jen s povrchními reporty o událostech bez spojitosti s dlouhodobě trvajícími procesy (Anderson, 1997: 121).

Mezi další faktory ovlivňující zpravodajství o této problematice patří zaměření na vizuální složku (fotografie, infografiky, videonahrávky), která podporuje příběh skrývajícím se za daným tématem nebo tendence médií působit v omezeném dvacetičtyřhodinovém cyklu, do kterého dlouhodobější ekologické procesy těžko zapadají (Anderson, 1997: 122–123). Zpravodajství o environmentálních tématech je rovněž podmíněno tzv. výrobními tlaky, mezi které patří různé politické tlaky (cenzura, lobby, regulace), organizační tlaky (uzávěrky), profesní kultura (etika), ekonomické tlaky (vlastnictví, tržní síly) a podobně (Hannigan, 1995: 6; McNair, 2004: 21). Patří tam rovněž profesní tlaky, které souvisejí s normativními požadavky na vytváření objektivního zpravodajství. Novináři se zpravodajským hodnotám snaží vyhovět, proto dávají stejný prostor všem zúčastněným stranám, a tím vytvářejí konflikt, který obvykle redukuje na dva názorové póly, což je v tomto kontextu nejvíce patrné například u mediálního diskurzu o klimatické změně, který je rozdělen na konflikt mezi alarmisty a skeptiky (Novák, 2009: 221). Mimo různé faktory a výrobní tlaky je rovněž důležité brát v potaz kulturní kontext, který rozhoduje o tom, jestli se téma v agendě prosadí. Nastavení společnosti a převažující názor v ní má velký vliv na zpravodajství o environmentálních tématech, proto je důležité chápat všechny socioekonomické a kulturní faktory (Novák, 2009: 223), tzv. kulturní danosti, které pokrytí těchto témat usnadňují nebo znesnadňují a ovlivňují tak způsob, jakým je téma ve veřejné sféře podáno a jakým způsobem v ní rezonuje. Mezi západní kulturní danosti nejčastěji patří víra v pokrok a technologie. Mediální diskurz se díky tomu stává diskurzem vědeckým, proto se na vědce spoléhá při řešení klimatických změn nejvíce (Novák, 2008: 185). To vše má za následek, že média tíhnou k tendenci pokrývat environmentální témata bulvárním způsobem. V ekonomicky zaměřené společnosti se pod tlakem času, financí a jiných faktorů orientují na tzv. horké zprávy, zatímco dlouhodobé procesy pokrývají výrazně méně (Novák, 2009: 217).

V zásadě proto existují dva základní způsoby, jak se mohou ekologická témata dostat do médií. Prvním je, že média pokryjí nějakou nečekanou katastrofu nebo událost. Druhým způsobem je, že téma vejde velmi rychle ve známost díky někomu jinému. Životní prostředí je arénou, ve které se střetávají politické a ekonomické zájmy, které mají vliv na rozhodování o tom, kdo bude k tématu promlouvat, kdo bude zdrojem informací a jakým způsobem ho bude rámcovat (Novák, 2008: 184). Jinými slovy nemá-li téma atraktivní podobu, vchází ve známost díky sociálnímu aktérovi, který reprezentuje dané téma (Hansen, 1991: 449). Podle teorie primárně definujících aktérů média výběrem

konkrétního tématu předurčují i samotný výběr aktérů, kteří k němu promluví. Podle Halla (1978) jsou jako relevantní vnímáni ti aktéři, kteří mají přístup k odbornějším informacím nebo ti, kteří mají vysoký sociální nebo politický status. Právě tyto aspekty jim umožňují stát se primárními definujícími, tzn. určovat limity, o čem se bude v médiích psát nebo mluvit. Hallova práce je však starší studie, která vynechává jiné společenské aktéry, kteří tvarují agendu, i když se přímo neocitají v mocenských či politických pozicích (Schlesinger, Tumber, 1994). Jedná se o tzv. sekundární definující. U každé události je pak možné rozlišit mezi primárními a sekundárními definujícími, i když jejich hranice je stále nejasná a Hallův teoretický koncept nebere v potaz spory nebo nerovnosti v přístupu mezi jednotlivými hlasy (Trampota, 2006: 83).

Podle starších studií média v pokrývání environmentálních témat vychází zejména ze zdrojů, které představují politické a ekonomické elity a vědecké autority, které sdělením dodávají důvěryhodnost (Hansen, 1991: 449). Proto vznikl předpoklad, že environmentální skupiny jsou nuceny uskutečňovat přímé akce, aby přitáhly pozornost médií (Hansen, 1991: 451). Tedy, jak píše Trampota (2006), ochránci životního prostředí jsou marginalizováni jako zdroje, proto musí spoléhat na performativní gesta, aby se dostaly do mediální agendy. Soutěží o mediální pozornost a snaží se téma zarámovat tak, aby souzněla s jejich potřebami, protože aktéři usilují o moc definovat v agendě a podílet se na jejím tvarování. Ekologickým skupinám také chybí politická moc, vědecká důvěryhodnost a ekonomické zdroje, proto musí, aby se staly primárními definujícími, vytvářet události a přitáhnout pozornost médií, která se obracejí na oficiální autority, aby ověřila legitimitu aktivistických hnutí (Novák, 2008: 185) – více v dalších kapitolách. Z toho důvodu média upřednostňují vládní zdroje, které jsou dostupné, a navíc jsou považovány jako relevantní (Miller, Riechert, 2000: 51). Fakt, že se zpravodajství spoléhá na dominantní vládní a korporátní zdroje, zatímco nedominantní zdroje jsou marginalizovány, protože postrádají status, finance i public relations, potvrdilo několik zahraničních studií (Anderson, 2015: 178). Mezi aktéry v mediálním diskurzu ekologických témat patří vládní představitelé, vědci, korporátní organizace, občané a environmentální hnutí. Ti všichni nějakým způsobem, ať už méně nebo více, ovlivňují rámce a debaty o klimatické změně a souvisejících tématech (Boykoff et al., 2015: 224). Podle Trumba (1996) se vědecké hlasy stávají méně častými v mediálním pokrytí environmentálních témat, což je paradoxní vzhledem k tomu, že se právě na vědce v řešení těchto problémů spoléhá nejvíce. Může za to přesun těchto témat do hlavního

zpravodajského proudu v devadesátých letech, který měl za následek, že vědce nahradili politici a jiní méně relevantní aktéři. I z tohoto důvodu vládní a političtí představitelé nejčastěji promlouvají o změnách klimatu a jiných environmentálních tématech v tištěných médiích. Jsou primárními definujícími těchto témat, na které se média spoléhají ve dvojnásobné míře oproti jiným aktérům, jako jsou environmentální a sociální hnutí nebo samotní vědci, což dokazuje mnoho zahraničních studií na toto téma (Young, Dugas, 2011; Dotson et al., 2012; Gziouzepas, Betetzagias, 2015). Občané jsou pak v médiích pokrýváni nejméně. Média je reprezentují fádne, protože nejsou považováni za reprezentativní hlasy v otázkách environmentálních problémů (Carvalho, 2010: 175).

1.2 Protestní klimatické hnutí Fridays for Future

Vzhledem k tomu, že se práce zabývá vlivem protestu klimatického hnutí, se následující kapitola bude věnovat definici environmentálního hnutí a mediálnímu pokrytí jejich protestů. Dále bude představeno sledované hnutí Fridays for Future, osobnost Greta Thunberg a první globální protest za klima, který proběhl v březnu 2019 za podpory tohoto hnutí.

1.2.1 Obecná charakteristika environmentálních hnutí a mediální pokrytí jejich protestů

Environmentální hnutí vzniklo na přelomu 60. a 70. let 20. století. Jedná se o relativně nový druh sociálního hnutí, který řeší ekologické problémy, mezi něž patří nadměrný konzumerismus, znečišťování životního prostředí a klimatické změny. Za těmito problémy podle environmentálních hnutí stojí nadměrná spotřeba a produkce a nedostatečná politická opatření. Z toho důvodu mají tendenci zpochybňovat stávající mocenské pořádky a provádět protestní akce (Novák, 2013: 82). Již na počátku svého vzniku si tato hnutí uvědomila, že uspořádáním dramatických událostí se jim podaří získat potřebné mediální pokrytí a ovlivnit tak mediální agendu (Gitlin, 1980). Přímé či mediální propagační akce se proto záhy staly součástí repertoáru jejich jednání a osvědčenou taktikou, jak dosáhnout stanoveného cíle (Novák, 2013: 83). Od 80. let nejznámější ekologická hnutí Friends of the Earth a Greenpeace od dramatických a násilných protestů postupně ustupovala a nahradila je mírnější formou občanské neposlušnosti (Novák, 2013: 84). Proto je zapotřebí rozlišovat mezi liberální a anarchistickou přímou akcí. Anarchistická přímá akce má za úkol dosáhnout určitých cílů vlastní aktivitou (Monbiot, 1998), zatímco liberální přímá akce je protestem, který sám o sobě není řešením, ale je pouze prostředkem, jak upozornit na nějaké téma (Graeber, 2009). Liberální přímá akce je projevem občanské neposlušnosti. Jedná se o nenásilný, vědomý a politický protest, jehož účelem je pomocí mediálního pokrytí ovlivnit veřejné a politické mínění a vyvinout společenský tlak na řešení environmentálních problémů pomocí změny zákonů nebo politiky stávající vlády (Novák, 2013: 87). Tlak na získání mediální pozornosti je významný, protože ekologická hnutí nejsou považována za legitimní aktéry, jak ostatně píše Trampota (2006) ve své práci. Podle analýzy protestu Jenningse a Saunderse (2018) protest nejen zvyšuje mediální pokrytí problému, ke kterému se vztahuje, ale hnutí je díky němu dokonce schopno na

delší dobu udržet jeho efekt, což brání médiím událost pokrývat pouze epizodicky. Zviditelněním protest získá společenský význam a stane se důležitou skutečností pro celou společnost (McNair, 2004: 54).

To znamená, že protest umožňuje hnutím podílet se na nastolování veřejné agendy a rovněž dokáže přimět politické elity k řešení témat, na která upozorňují, jak dokazuje starší studie Gitlina (1980), který se zaměřil na analýzu mezinárodní neziskové organizace Greenpeace. Podle studie (Walgrave, Vliegenthart, 2019), která zkoumala téměř 5 000 protestů po celém světě, záleží na počtu protestujících, jejich demografickému složení a síle jejich protestního chování. To vše má vliv na to, jestli se protest v mediální agendě prosadí. Rozsáhlost protestu však patří mezi nejdůležitější faktor, který ovlivňuje zpravodajství o protestu (McCarthy et al., 1996), protože dokáže přivést zájem politických představitelů o řešení daného problému. Větší zpravodajské pokrytí protestů vede k většímu vlivu na politickou a veřejnou agendu. Existuje také jistá souvislost mezi frekvencí protestu a dlouhodobě získanou mediální pozorností (Smith et al., 2001). Protesty nejvíce rezonují ve společnosti samotné, protože jejich cíle nejsou čistě jen politické. Úkolem protestu je vyjádřit nesouhlas se současným statusem quo a manifestovat určitou náladu ve společnosti (Bosi, Uba, 2009; Walgrave, Vliegenthart, 2019). Média je pokrývají více než jiné méně dramatické události, protože jsou atraktivní a pojí se s nějakým konfliktem.

Vzhledem k tomu, že úlohou protestu je dosáhnout mediální pozornosti, je patrná oboustranná závislost mezi médii a protesty sociálních hnutí, která považují množství mediálního pokrytí za důležitý indikátor úspěchu jejich protestu (Corbett, 1998: 46), protože pokrytí vede k významnému zvýšení povědomí o hnutí samotném (Gitlin, 1980). Důležité je také udržet si mediální pokrytí. Mediální pozornost získaná v minulosti zvyšuje šance sociálního hnutí dosáhnout pokrytí v budoucnosti (Seguin, 2016). Protesty a jiné formy občanské neposlušnosti ale neposkytují přímé informace o klimatické krizi a jiných ekologických problémech. Jejich hlavním účelem je vyvolat pozornost médií a jejich příjemců o svých aktivitách nebo o tématu samotném, proto se environmentální hnutí místo na komplexní sdělení zaměřují na vytváření emotivních a symbolických obrazů, které rezonují ve společnosti a podporují mobilizaci jejich řešení (Dale, 1996: 3). Nicméně platí, že zatímco některé studie prokázaly tento pozitivní mobilizační účinek protestů, jiné studie došly k závěrům, že mediální pokrývání protestů může vést k cynismu, apatii

a odcizení na místo potřebné politické participace. Příčinou může být to, že některá média antiglobalizační a environmentální hnutí a jejich aktivity zkreslují a rámcují je negativně jako něco násilného, extrémního či radikálního (Wagner, 2008; Carvalho, 2010: 174–175). Vysoké pokrytí tak nemusí být vždy efektivní.

Environmentální hnutí se přesto spoléhají na média, jakožto na kanál, který jím dokáže zajistit publicitu a legitimitu jejich činnosti. Mezi nejčastější taktiku, jak získat mediální prostor, proto patří uspořádání akce, zaplacení inzerce v médiích nebo schopnost ovlivnit mediální rámce takovým způsobem, aby cílová skupina byla ochotná učinit změnu, kterou hnutí požaduje (Cox, Schwarze, 2015: 74). To lze učinit především díky protestům a demonstracím, využitím celebrit, blokádám nebo občanským nepokojům, protože média z principu zdůrazňují konflikty v pokrývání protestních akcí. Podobně jako protesty jiných sociálních hnutí je možné vysledovat několik faktorů, které ovlivňují zpravodajství ohledně protestů (Gitlin, 1980; Murdock, 1981). Mezi ně patří, obdobně jako je tomu u zpravodajství o environmentální problematice, orientace na události (tendence zdůrazňovat konflikt), sklon k ideologickému pokrývání, zezábavňování zpravodajství, trivializace hnutí, polarizace (konflikt hnutí vs. anti-hnutí), marginalizace protestujících, zkreslování počtu demonstrantů nebo pochybování o úspěchu stávky. I přesto environmentální a klimatické protesty tvoří značnou část všech protestů uplynulých dekád. V éře globalizace a digitalizace se protesty i samotná hnutí stávají globálními, mohou být lépe koordinovaná a dokáží mobilizovat více účastníků. Klimatické protesty mají za úkol ovlivnit rozhodování o globální politice, aby se transformovala do udržitelného stavu. Mediální pokrytí má proto klíčovou roli v rozšiřování protestů do globální veřejné i politické sféry a je schopno mobilizovat účastníky v dalších zemích, zejména díky sociálním sítím. Protesty tak mají za úkol mobilizovat podporovatele, ovlivňovat veřejné mínění a měnit politická rozhodnutí. Mediální pokrytí však není jediným měřítkem úspěšnosti protestu, mezi hlavní měřítko úspěchu patří vliv na rozhodování mocenských elit (Lester, Cottle, 2015).

2.2.2 Profil Greta Thunberg a Fridays for Future

Greta Thunberg je švédská studentka, která se mediálně proslavila svými pátečními protesty za klima (od toho název hnutí Fridays for Future). Ty odstartovala v srpnu roku 2018, kdy se rozhodla vynechat páteční výuku ve škole, na místo které šla protestovat před budovu švédského parlamentu, aby upozornila na nedostatečné plnění Pařížské dohody, ke

které se Švédsko v roce 2015 zavázalo (Vaughan, 2019). První veřejný projev Greta Thunberg se uskutečnil 8. září 2018 v jejím rodném Stockholmu ve spolupráci s neziskovou organizací Peoples Climate March. V tomto projevu Thunberg uvedla, že inspirací pro páteční protesty jí byla vědecká práce z července 2017, která upozornila na to, že zbývají poslední tři roky k tomu, než se planeta významně oteplí o 2 stupně oproti předindustriálnímu období, což by mohlo mít za následek razantní zvýšení hladiny moří, desertifikaci a uvolňování metanu a oxidu uhličitého z tajícího permafrostu (Kühne, 2019). Thunberg se záhy poté stala ikonou klimatického hnutí. Její páteční protesty za klima se staly virálními na sociálních sítích a podílela se také na založení nového klimatického hnutí Fridays for Future. Díky značnému mediálnímu pokrytí ji významný časopis Time označil za osobnost roku 2019 a Světové ekonomické fórum (WEF) jí za své aktivity na svém pravidelném zasedání uvedlo jako environmentálního hrdinu (Murray, 2020). Mediální a společenský vliv Thunberg brzy přitáhnul vlnu kritiky, která se týká jejího nízkého věku a diagnostikované mentální poruchy. Některá silně pravicová média jí dokonce vnímají jako oběť manipulace skryté agendy a mají tendenci zpochybňovat úspěch jejích protestů (Murray, 2020). Diplomová práce (Bergmann, 2019), která se zabývala mediální reprezentací Thunberg v německém tisku, zjistila, že se některá německá média v pokrývání Greta Thunberg dopouštějí ageismu, protože jí prezentují jako studentku, záškoláka a snílka, zatímco jiná německá média jí znázorňují jako ikonu a uvádí její projev jako modelový případ v informování veřejnosti o ekologických problémech (tamtéž, 42–43). Je tedy evidentní, že minimálně v Německu jsou názory na Fridays for Future a Greta Thunberg médii redukovány do dvou názorových proudů, což může mít vliv na jejich vnímání ze strany společnosti. Podle další studie (Kalla, 2019), která se zabývala pokrýváním klimatické změny, švédská média dávala přednost hlasům Greta Thunberg a klimatických hnutí před vládními a politickými představiteli, kteří se častěji objevují jako mluvčí těchto témat v médiích. Ve Švédsku je možné sledovat patrnou změnu v mediálním diskurzu pokrývání ekologických témat zejména ve vztahu k primárním definujícím, za kterou může stát osobnost Greta Thunberg a hnutí Fridays for Future. Je však nutné poznamenat, že Thunberg je národností Švédka, což mohlo ovlivnit vnímání její osobnosti ze strany médií.

Fridays for Future je tedy studentské klimatické hnutí, které oficiálně vzniklo v září 2018 krátce poté, co se švédská klimatická aktivistka Greta Thunberg setkala s německou aktivistkou Luisou-Marie Neubauer na konferenci o změně klimatu COP24 v polských

Katowicích. Neubauer se inspirovala pátečními protesty za klima Greta Thunberg a rozhodla se uspořádat klimatické demonstrace v několika německých městech. Díky tomu se jí podařilo zajistit pozornost médií a hnutí se postupem času stalo mediálně známé po celé Evropě (Kühne, 2019). Fridays for Future je v zásadě decentralizované hnutí, které zastupují lokální frakce po celém světě. Hnutí je známé taktikou pravidelných nenásilných studentských stávek po vzoru Greta Thunberg a velkých koordinovaných klimatických protestů, které volají po okamžitých politických opatřeních proti probíhajícím změnám klimatu (Smith, Bogner, 2019). Hnutí se stalo globálním fenoménem zejména díky osobnosti spoluzakladatelky hnutí Greta Thunberg a čtyřem globálním klimatickým stávkám, které proběhly v březnu, květnu, srpnu a září roku 2019 (Smith, Bogner, 2019). Hnutí je podporováno řadou vědeckých skupin. Příkladem je vědecké sdružení Scientists for Future, které otevřeně vyjadřuje podporu Fridays for Future a pod které se dosud podepsalo více než 26 tisíc předních světových vědců (Kühne, 2019), což znamená, že za ním stojí legitimní vědecké authority. Fridays for Future se podařilo za prvních 9 měsíců svého působení nabrat přes 4 miliony členů ve 169 zemích světa (Murray, 2020).

1.2.3 Globální protest za klima a jeho vliv na mediální agendu

Globální protest za klima je první organizovaný environmentální liberální protest klimatického hnutí Fridays for Future, který se konal 15. března 2019 a mobilizoval více než 1,6 milionů lidí po celém světě (Vaughan, 2019: 7). Podle mezinárodní studie (Wahlström et al., 2019), která zkoumala přes 10 000 účastníků ve 13 evropských městech, se protestu za klima zúčastnilo více žen (66,4 %) než mužů a většina protestujících byli studenti nebo lidé s vysokoškolským vzděláním. Pro téměř polovinu zkoumaných účastníků se jednalo o první projev občanského aktivismu, o kterém se dozvěděli od svých přátel a spolužáků. Za mobilizaci tak velkého počtu mladých lidí stojí i výrazná osobnost iniciátorky hnutí Greta Thunberg. Přes 50 % dotázaných uvedlo, že je právě ona (pro některé vrstevnice) inspirovala k tomu, aby se zúčastnili této přímé akce a dali politickým elitám najevo, že nesouhlasí s nedostatečnou klimatickou politikou, která si zasluhuje ráznější ekologická opatření. Protest je jedinečný z toho důvodu, že i když vznikl z původně individuálního protestu neznámé studentky, podařilo se mu získat obrovskou mediální pozornost v zahraničních médiích. Za to může samozřejmě řada faktorů: Thunberg bylo v období prvních protestů 15 let, záměrně vynechávala školní

docházku a protesty sdílela na sociálních sítích, takže se brzy staly virálními. Podobné individuální protesty zřídka kdy přitáhnou pozornost médií. Pokud se ale školák rozhodne záměrně porušit sociálně konstruovaná pravidla, jako je školní docházka, může touto kontroverzí přitáhnout nejen zájem ze strany médií, ale také množství podporovatelů z řad vrstevníků, což může v konečném důsledku vyústit v masový protest, který se konal v březnu 2019. S touto tezí přichází švédská studie (Holmberg, Alvinus, 2019), která analyzovala projevy Greta Thunberg a zjistila, že hlavním cílem pátečních i globálních protestů byla výzva k akci, respektive k mobilizaci proti korporátním organizacím a mocenským lídrům, jejichž politika je v řešení dopadů klimatických změn nedostatečná. Jedná se tak o novou liberálně-progresivní formu občanského odporu, který kritizuje stávající mocenské pořádky ve společnosti a snaží se vrátit sílu do rukou ne-mocných obyčejných lidí a dětí, kteří chtějí zachránit svou budoucnost před následky činů těch, které kritizují, jak píše sami autoři. Další studie rovněž poukazuje na to, že i když takto mladí lidé nemají politickou sílu ani vědecké znalosti k řešení důležitých globálních problémů, mohou přesto velkou měrou ovlivňovat politickou agendu a získat si podporu veřejnosti (Hagedorn et al., 2019).

Hned po skončení březnové stávky Fridays for Future došlo k poměrně masivnímu mediálnímu pokrytí v německém a anglickém tisku v období konání stávek. Podle studie (Smith, Bogner, 2019) protest Fridays for Future mohl podpořit posun německé společnosti v otázkách globálního oteplování a klimatické změny, které v roce 2019 až 60 % obyvatel vnímalo jako závažné, oproti roku 2000, kdy tomu bylo pouhých 10 %. Za úspěch protestu může podle této studie zejména mobilizace mladých občanů, podpora vědecké obce a nenásilnost protestů, které mu dokázaly zajistit legitimitu. Protest měl rovněž vliv na celosvětové mediální pokrytí environmentálních témat, mezi něž patří klimatická změna nebo globální oteplování, které se v období trvání protestu zvyšovalo až do září téhož roku, kdy se konal čtvrtý masový protest Fridays for Future. Samozřejmě je nutné poznamenat, že na zvýšení mediálního pokrytí těchto témat, měly rovněž vliv také požáry v Amazonii a klimatický summit OSN, kterého se mimo jiné zúčastnila také sama Thunberg (Mazur, 2019). Podle studie (Smith, Bogner, 2019) je možné sledovat přímou úměru mezi zvýšeným zájmem britské a německé veřejnosti o environmentální témata a nárůstem mediálního pokrytí, které se začalo ve Velké Británii a Německu významně zvyšovat od března 2019, kdy proběhl globální protest za klima, za kterým stojí hnutí Fridays for Future v čele s Gretou Thunberg. To jen dokazuje, že v současné době mají

sociální a environmentální hnutí značný prostor v médiích, což využívají k tomu, aby získala vliv na mediální agendu o ekologických problémech a nabyla politickou moc k tomu, aby byla dodržována klimatická opatření, která se již neobejdou bez systémových regulací (Cook et al., 2019). Cílem této práce je zjistit, jestli měl tento globální protest za klima organizovaný hnutím Fridays for Future také vliv na přístup médií k pokrývání environmentálních témat v českém mediálním prostředí.

2 Metodologická část

Tato část představí výzkumný cíl a hlavní a vedlejší výzkumné otázky, popíše metodu výzkumu kvantitativní obsahové analýzy, vymezí základní výzkumný soubor a charakterizuje vybrané proměnné v kódovacím klíči.

2.1 Výzkumný cíl

Tématem práce je mediální pokrytí globální studentské stávky Fridays for Future a její vliv na mediální pokrytí environmentálních témat vybranými českými médií. Cílem práce je zjistit, jestli došlo ke změnám přístupu českých médií k ekologickým tématům po skončení globální stávky za klima, která se uskutečnila v březnu 2019. Tato práce bude tedy mapovat vliv protestu na českou mediální agendu.

2.2 Výzkumné otázky

Na základě výše popsaného výzkumného cíle byla proto stanovena tato hlavní výzkumná otázka:

Jaký je dopad globální stávky Fridays for Future na přístup českých médií k pokrytí environmentálních témat?

K širšímu zodpovězení hlavní výzkumné otázky byly na základě teoretických konceptů nastolování agendy, vývoje mediálního pokrytí a primárních definujících environmentálních témat, které byly představeny v teoretické části této práce, stanoveny tři vedlejší výzkumné otázky. Ty se budou zaměřovat na vývoj mediální agendy, vývoj tematické agendy a změny v pokrývání aktérů těchto témat.

VVO1: Jak se v průběhu sledovaného období vyvíjela pozornost médií vůči environmentálním tématům?

VVO2: Jak se vyvíjela tematická agenda v pokrytí environmentálních témat?

VVO3: Jací aktéři promlouvali v pokrytí sledovaných témat?

2.3 Metoda výzkumu

Ve výzkumu bude aplikována metoda kvantitativní obsahové analýzy, která se nejčastěji využívá ve studiu mediálního pokrytí klimatické změny, globálního oteplování nebo jiných environmentálních témat (Schäfer, Schlichting, 2004). Kvantitativní obsahová analýza se vyznačuje strukturovaným a selektivním procesem, během kterého se analyzují vybrané mediální obsahy s ohledem na několik zvolených znaků. Tato metoda byla vybrána především z toho důvodu, že umožňuje zpracovat velké množství mediálních obsahů a výsledky dokáže přehledně znázornit v číselných hodnotách, tabulkách a grafech (Scherer, 2004: 29–30). Postupem této metody je zvolit vzorek obsahu, vytvořit relevantní rámec kategorií vnějších referentů, definovat jednotku analýzy, umístit obsah do připraveného rámce a interpretovat výsledky analýzy (McQuail, 2007: 308). Jinými slovy je zapotřebí vymezit reprezentativní vzorek nějakého typu mediálního sdělení, pojmenovat jeho jednotlivé části a prvky a spočítat, kolik položek se ocitlo v jednotlivých kategoriích. Proveďte se tedy analýza obsahu a organizace vybraného média, na jejímž základě se stanoví všeobecné závěry (Jiráček, Burton, 2001). U výběrového souboru, resp. reprezentativního vzorku, je tedy nutné zvolit, jaká média budou popisována, jaké jejich obsahy budou analyzovány a jakému časovému období se bude analýza věnovat. Podle toho se blíže specifikují mediované obsahové jednotky (Scherer, 2004: 35).

Kritika této metody se opírá zejména o to, že obsahová analýza nabízí pouze tvrdá data a korelace mezi vybranými proměnnými a neposkytuje žádná hlubší vysvětlení, proč k těmto závěrům došlo. Získaná data jsou navíc výsledkem kategorizačního systému, který si každý výzkumník sestavuje sám, což může mít dopad na konečné výsledky analýzy. Obsahová analýza rovněž redukuje zkoumaný problém na počitatelné jevy a může opomíjet některé vlastnosti jednotky prvku z kategorií. Přesto kvantitativní obsahová analýza přináší přesný popis zkoumaných mediálních sdělení, který je možné vnímat jako východisko při zkoumání vlivu médií na příjemce (Trampota, Vojtěchovská, 2010: 110) a dokáže zachytit nějaký aspekt chování médií na základě popisu mediovaných obsahů (Scherer, 2004; Jiráček, Burton, 2010).

2.4 Výzkumný soubor

Zpravodajská tištěná média se velkou měrou podílejí na nastolování mediální agendy a rovněž mohou mít významný vliv na veřejnou a politickou agendu. Navíc je důležité tisk vnímat jako jedinečný zdroj, který dokáže ovlivňovat i jiné typy médií a jejich agendy (Weaver et al., 2004), jako jsou tabloidy, televize (Trumbo, 1995) nebo dokonce online média (Althaus, Tewsbury, 2002). Právě proto se více než dvě třetiny studií, které se zabývají mediálním pokrytím nebo rámcováním environmentálních témat, zaměřují na analýzu tištěných médií (Schäfer, Schlichting, 2004).

Z toho důvodu bude výsledným reprezentativním vzorkem náhodně vybraný soubor článků zveřejněných v českých zpravodajských denících a týdenících (dle Unie vydavatelů, 2019) v období od září 2018, kdy začala Greta Thunberg pravidelně stávkovat za klima místo školy (Vaughan, 2019), do září 2019, který obsahuje vybraná klíčová slova. Měsíc březen bude záměrně z výzkumu vynechán, protože se jedná o milník, během kterého proběhla zkoumaná globální stávka za klima. To znamená, že práce bude zkoumat rozdíl mezi kontrolním a zkoumaným obdobím, které jsou shodně dlouhé po 7 měsících. Mezi vybrané celostátní deníky (seřazené podle čtenosti od nejvyšší po nejnižší) patří Blesk, MF DNES, Právo, Sport, Aha!, Lidové noviny a Hospodářské noviny. Mezi vybrané celostátní týdeníky (seřazené podle čtenosti od nejvyšší po nejnižší) patří Reflex, Respekt, Téma, Týden a Týdeník Květy. Mezi vybraná klíčová slova patří: Fridays for Future (Pátky pro budoucnost), Greta Thunberg (Greta Thunbergová), školní stávka pro klima, klimatický protest. Tato klíčová slova byla vybrána na základě studie Smithe a Bognara (2019), kteří zkoumali vliv protestu Fridays for Future na veřejnou agendu. Mezi další klíčová slova patří: klimatická změna, globální oteplování, skleníkový efekt a IPCC (Mezinárodní panel pro změnu klimatu). Tato klíčová slova byla zvolena na základě komparativní analýzy (Schmidt et al., 2013), která analyzovala 27 zahraničních studií mediálního pokrytí klimatické změny a souvisejících environmentálních témat a zjistila, že vybrané studie nejčastěji používaly v obsahové analýze právě tyto výrazy k vyhledání článků vhodných k analýze. Ostatní klíčová slova byla vybrána na základě diplomových prací Grummicha (2012) a Radové (2015), kteří se věnovali obsahové analýze environmentálních problémů v českých médiích. Široká škála klíčových slov, která pokrývají všechny současné environmentální rizika podle IPCC (2019), umožní zajistit relevantní výzkumný vzorek článků, u kterého bude možné zjistit potenciální změnu

chování českých médií v agendě environmentálních témat. Celkově se jedná o tuto sadu klíčových slov: Fridays for Future, Pátky pro budoucnost, Greta Thunberg (ová), školní stávka pro klima, klimatický protest, ekologický protest, ekologické hnutí, IPCC, klimatická změna, změny klimatu, globální oteplování, skleníkový efekt, výkyvy počasí, znečištění plasty, plastové znečištění, mikroplasty, toxické odpady, znečištění vody, znečištění vzduchu, eroze půdy, degradace půdy, ničení lesů, odlesňování, ochrana zvířat, ohrožený druh, zásoby pitné vody, ekologické zemědělství, energetická koncepce, ekologické zdroje, ekologický přístup a ekologie.

Výzkumný vzorek byl vybrán náhodně pomocí funkce RANDOM v programu MS Excel. V každém sledovaném měsíci mimo březen (viz zdůvodněno výše) bylo zvoleno 7 dní, ve kterých budou kódovány články obsahující daná klíčová slova ve vybraných českých médiích.

Tabulka č. 1: Představení sledovaných dní v rámci náhodného výběru, zdroj vlastní analýza (2020)

zář.18	22	26	24	17	3	10	5
říj.18	6	28	18	24	13	4	15
lis.18	15	16	17	19	14	11	25
pro.18	10	1	8	22	11	24	18
led.19	13	21	1	5	7	19	29
úno.19	18	28	11	2	10	5	22
bře.19							
dub.19	26	1	4	16	3	21	13
kvě.19	15	17	23	20	4	5	27
čvn.19	4	19	8	16	7	5	23
čvc.19	12	28	5	29	13	27	8
srp.19	13	18	9	4	29	8	21
zář.19	25	16	10	23	15	30	3

Celkem se tak jedná o 84 dní, které budou analyzovány na základě kódovacího klíče (viz níže), jehož proměnné budou charakterizovány v následující podkapitole. Do analýzy budou zahrnuty všechny články obsahující vybraná klíčová slova včetně článků, které nemusí nutně pokrývat ekologický problém, protože tato práce má za cíl zjistit celkové změny v mediální agendě environmentálních témat. Účelově budou vynechány články zveřejněné v tematických přílohách, regionálních rubrikách a do analýzy nebudou zahrnuty ani editoriéla, ankety a dopisy čtenářů, jelikož se nejedná o reprezentativní příspěvky mediální agendy českých médií o těchto tématech.

2.5 Kódovací klíč

Proměnná	Název	Hodnota
ID	ID článku	
Titulek	Titulek	
Datum	Datum vydání článku	Číslo
Medtyp	Typ média	1 - deník 2 - týdeník
Med	Médium	1 - Blesk 2 - MF DNES 3 - Právo 4 - Sport 5 - Aha! 6 - Lidové noviny 7 - Hospodářské noviny 8 - Reflex 9 - Respekt 10 - Téma 11 - Týden 12 - Týdeník Květy
Genre	Žánr	0 - zpravodajství 1 - publicistika
GenreS	Žánr specifikace	1 - zpráva 2 - agenturní zpráva 3 - reportáž 4 - rozhovor 5 - komentář 6 - analýza 7 - jiné
Rub	Rubrika	1 - titulní strana 2 - domácí 3 - zahraniční 4 - ekonomika 5 - publicistika

		6 - samostatná rubrika 7 - jiné
Aut	Autorství	1 - agenturní 2 - redakční 3 - kombinace 4 - jiné
Geo	Geografické zarámování zprávy	0 - domácí 1 - zahraničí
TemZ	Tematické zaměření	0 - událost 1 - problém
TemU	Téma události	1 - politika 2 - ekonomika 3 - věda 4 - jiný
TemP	Téma problému	1 - klimatické změny 2 - znečištění a odpady 3 - potravinová bezpečnost 4 - energetika 5 - ohrožení biodiverzity 6 - odlesňování 7 - degradace půdy 8 - jiný
Frame	Rámcování	1 - epizodické 2 - tematické 3 - přechodné
DomF	Dominantní rámec	1 - ekonomický 2 - politický 3 - vědecký 4 - jiný
Akter1	Aktér – typ (první zdroj)	1 - novinář, agentura 2 - vládní, politický zdroj 3 - vědecký zdroj 4 - soukromý subjekt

		5 - ekologické hnutí 6 - občan 7 - jiný
Akter2	Aktér – typ (druhý zdroj)	1 - novinář, agentura 2 - vládní, politický zdroj 3 - vědecký zdroj 4 - soukromý subjekt 5 - ekologické hnutí 6 - občan 7 - jiný 8- žádný
AkterE	Aktér – pouze ekologické hnutí	1 - Greta Thunberg 2 - Fridays for Future 3 - kombinace 1 a 2 4 - jiné české hnutí 5 - jiné zahraniční hnutí
AkterN	Aktér – názor	1 - proekologický 2 - protiekologický 3 - neutrální
Aktiv	Aktivita – pokrývá článek protest a jeho důsledky	0 - ne 1 - ano

2.6 Charakteristika proměnných

Metodou výzkumu je obsahová analýza, proto je nutné mezi proměnné nejdříve zahrnout formální náležitosti, jako je ID článku (pořadové číslo seřazené podle data vydání), titulky (nadpis článku), datum vydání článku a typ média, protože výzkumný soubor článků vychází z vybraných českých deníků a týdeníků, které je nutné od sebe odlišit.

2.6.1 Mediální agenda

V procesu kódování se bude sledovat především zastoupení článků, jejich žánry (publicistika, zpravodajství) a žánrové specifikace, mezi které patří zpráva, agenturní zpráva, reportáž, interview (Minářová, 2011). K nim byly navíc přidány žánry komentář a analýza, které se v souvislosti s environmentálními problémy v médiích často objevují, protože se k těmto tématům často vyjadřují vědci, politici a jiní odborníci, jejichž příspěvky není možné zařadit pod klasické žánry, které blíže definuje Minářová. Žánr je sledován zejména z toho důvodu, že se jedná o prvotní mechanismus nastolování agendy v médiích, který má velký vliv na to, jakým způsobem bude zpráva podávána čtenářům. Dalším mechanismem je rubrika, protože je důležité pozorovat, jestli se budou články objevovat např. na titulních stranách, což může více ovlivňovat veřejné mínění těchto témat (Sampei, Aoyagi, 2009) nebo budou komunikovány na poli ekonomických a politických témat (Domke et al., 1998) anebo v jiných samostatných rubrikách. Důležité je také brát v potaz geografické zarámování zprávy, protože klimatická změna a její důsledky jsou globální problémy, které však média nemusí nutně dávat do globálních kontextů.

2.6.2 Tematická agenda

Články budou nejprve rozděleny do dvou typů na ty, které pokrývají mediální události (kongres, fórum, briefing, summit nebo veřejnou akci nevládních organizací) a ty, které se zaměřují na pokrytí nějaké environmentálního problému. Mezi témata událostí patří politika, ekonomika a věda. Tato témata byla vybrána z toho důvodu, že média mají tendenci pokrývat ekologická rizika nejčastěji v reakci na vědecké a politické události (viz Schmidt et al., 2013; Olteanu et al., 2015; Tolan, 2017). Tematické oblasti ekologických problémů jsou rozděleny dle typologie Grummicha (2012) a Radové (2015) na:

- klimatická změna – bude kódována v případě, že se článek zabývá problematikou klimatické změny, globálního oteplování, skleníkových plynů a důsledků změn klimatu na základě vědeckých poznatků i méně odborných názorů (klíčová slova: IPCC, klimatická změna, změny klimatu, globální oteplování, skleníkový efekt, výkyvy počasí);
- znečišťování a odpady – článek bude kódován v případě, že se zaměřuje na znečištění odpady, vzduchu, vody, půdy, plastové a toxické znečištění a recyklování (klíčová slova: znečištění plasty, plastové znečištění, mikroplasty, toxické odpady, znečištění vody, znečištění vzduchu);
- potravinová bezpečnost – články, které se zabývají problematikou nedostatku pitné vody, zásobováním potravin apod. (klíčová slova: zásoby pitné vody, zdroje pitné vody);
- energetika – články a reportáže, které se zabývají problematikou obnovitelných a neobnovitelných zdrojů, těžbou uhlí, emisemi atd. (klíčová slova: energetická koncepce, energetické zdroje, ekologický přístup, ekologie);
- ohrožení biodiverzity – bude kódováno v případě, že se články zaměřují na důsledky klimatických změn na biodiverzitu, jako je vymírání a ohrožení druhů (klíčová slova: ohrožený druh, ochrana zvířat);
- odlesňování – články, které pokrývají problematiku odlesňování, ničení lesů a ztráty biotopů v důsledku klimatických změn (klíčová slova: ničení lesů, odlesňování);
- degradace půdy – články, které budou kódovány, pokud se zaměřují na erozi a degradaci půdy a jiné procesy, které podporuje intenzivní zemědělství (klíčová slova: eroze půdy, degradace půdy, ekologické zemědělství);
- jiné – články, které nesplňují ani jedno z výše uvedených témat.

2.6.3 Zastoupení rámců

Rámce se rozdělují na tematické a epizodické (viz Iyengar, 1996 nebo Trampota, 2006). Tematický rámec bude kódován v případě, že je téma článku prezentováno a analyzováno v širším kontextu, je pokrýváno jako veřejný problém a nabízí jeho případné řešení. Tyto články se nezaměřují na jednotlivé případy ale na všechny sociální aktéry a důsledky pro společnosti. Epizodický rámec bude kódován v případě, že se článek zaměřuje na konkrétní událost, příběh, problém, projev jedince nebo projev počásí, dramatické protesty a demonstrace. Přechodný rámec kombinuje vlastnosti obou výše uvedených rámců, a tudíž nelze určit, který z nich převažuje. Rámce se rovněž dělí na specifické a obecné (de Vreese, 2005). Mezi specifické rámce globálních ekologických problémů patří nejčastěji politické, ekonomické a vědecké rámce (Nisbet, 2010; Nisbet, Newman, 2015). Politické rámce budou kódovány v případě, že v článku dominuje jasný politický konflikt, veřejná odpovědnost nebo sociální pokrok. Ekonomické rámce budou kódovány, když ve článku budou převažovat ekonomické důsledky, hrozby a příležitosti. Vědecké rámce budou kódovány, pokud se článek bude opírat o vědecký konsensus, vědecké poznatky, bude v nich promlouvat vědecká autorita nebo bude nabízet relevantní vědecké řešení daného environmentálního problému.

2.6.4 Zastoupení aktérů

U každé zprávy je možné určit primárního definující daného tématu, kterému se článek věnuje. V události často figuruje více aktérů (viz Trampota, 2006), proto budou sledovány primární a sekundární definující v každém kódovaném článku, pokud je bude možné vysledovat. Mezi hlavní aktéry v mediálním diskurzu environmentálních témat patří vládní a političtí představitelé, soukromé subjekty (zastupující korporátní organizace), vědecké autority, environmentální hnutí a občané (Boykoff et al. 2015). Do těchto debat však mohou promlouvat i samotní novináři, proto byli také zařazeni do aktérů, resp. primárních a sekundárních definujících. V případě environmentálních hnutí bude sledováno, které konkrétní hnutí promlouvalo, důraz bude nejvíce soustředěn na předmět tohoto výzkumu Fridays for Future a iniciátorku Gretu Thunberg (Kühne, 2019; Smith Bogner, 2019), která se ve výzkumu (Wahlström et al., 2019) ukázala jako hlavní motivační zdroj účasti na demonstracích hnutí Fridays for Future. Rovněž bude sledováno, jestli článek odkazuje k prvnímu globálnímu protestu za klima a jeho důsledkům či nikoliv.

3 Analytická část

Tato kapitola se bude věnovat analýze dat, jejich interpretaci a komparaci se současným akademickým výzkumem a poznatky z teoretických konceptů, které se zabývaly tématem mediálního pokrytí environmentálních témat. Úvodní část analýzy se zaměří na základní mechanismy nastolování agendy, mezi něž patří redakční členění, žánr, rubrika a představí vývoj agendy článků, které se zabývaly ekologickými tématy a událostmi. Dále se analýza, jejichž cílem je zjistit změnu v přístupu médií po ukončení globální stávky za klima klimatického hnutí Fridays for Future, popíše proměnu obsahu z hlediska dílčích ekologických témat a souvisejících událostí, dominantních rámců a zastoupení primárních a sekundárních aktérů, kteří k těmto tématům promlouvali. Poslední část analýzy se bude zabývat vývojem pokrytí aktérů z řad ekologických hnutí, vztahem aktérů k environmentálním tématům a pokrytím protestu a jeho důsledkům vybranými českými médii.

3.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

Data pro kvantitativní obsahovou analýzu článků vybraných českých médií byla získána z online databáze Newton Media Search. Zvoleným klíčovým slovům odpovídalo v období od 1. září 2018 do 30. září 2019 celkem 444 článků – z toho konkrétně 156 v prvním období před protestem a 288 v druhém období po skončení protestu. První kódované články pocházejí ze 3. září 2018 a poslední analyzované články se datují k poslednímu dni druhého sledovaného období. Celkem bylo tedy kódováno 12 kalendářních měsíců, z nichž bylo vybráno 84 dní podle metody náhodného výběru. Průměrně bylo v každém měsíci kódováno 37 článků. V obsahové analýze bylo u každé kódovací jednotky sledováno celkem 21 proměnných. U každé proměnné byly zohledněny dílčí kategorie viz kódovací klíč.

Tabulka č. 2: Počet sledovaných článků v jednotlivých měsících, zdroj vlastní analýza (2020)

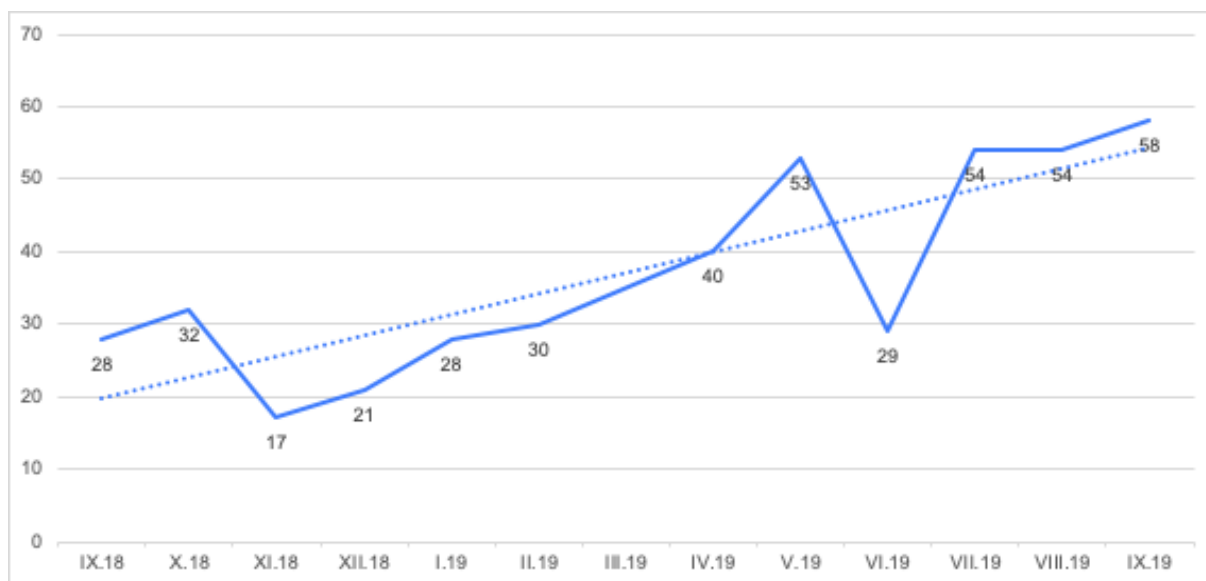
n = 12	n = 444	%
Září 2018	28	6,31
Říjen 2018	32	7,21
Listopad 2018	17	3,83
Prosinec 2018	21	4,73
Leden 2019	28	6,31
Únor 2019	30	6,76
Duben 2019	40	9,01
Květen 2019	53	11,94
Červen 2019	29	6,53
Červenec 2019	54	12,16
Srpen 2019	54	12,16
Září 2019	58	13,06

3.1.1 Mediální agenda

Podle posledních studií (Boykoff et al., 2020) dochází k trendu zvyšování zájmu médií o ekologická témata. Mediální pokrytí se již nepohybuje v cyklech, jako tomu bylo dříve, protože v posledních několika desetiletích dochází k lineárnímu metacyklickému nárůstu (Boykoff, Roberts, 2007; Schmitd et al., 2013). Z tabulky číslo 2 je již patrné, že od dubna 2019, měsíc po skončení globální stávky, dochází k postupnému zvyšování počtu příspěvků ve vybraných českých periodikách, které se zabývaly ekologickými problémy a souvisejícími událostmi. Z grafického znázornění číslo 1 je možné vypožorovat, že vyjma měsíce června se mediální pozornost k environmentálním tématům zvyšuje ve všech měsících v období po protestu. Počet příspěvků dosahuje maxima v září 2019, ve kterém se konal klimatický summit OSN (UN, 2019). Zároveň v tom samém měsíci vyhlásilo klimatické hnutí Fridays for Future další dvě celosvětové klimatické stávky, které proběhly

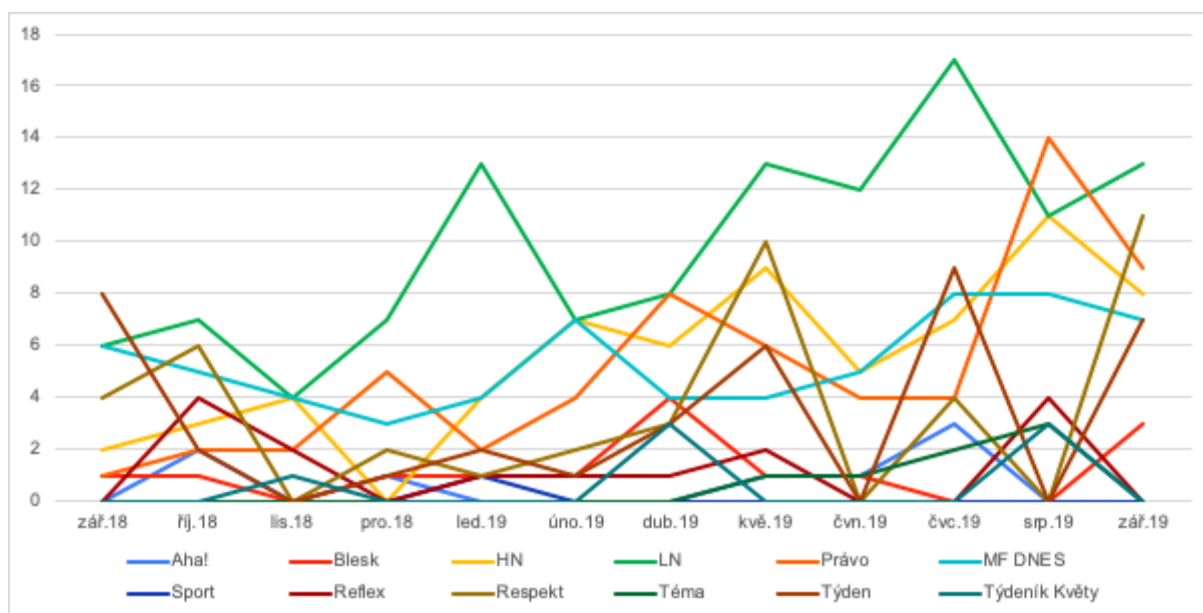
20. a 27. září 2019 (Global Climate Strike, 2019).

Graf č. 1.: Průběh mediální agentury, zdroj vlastní analýza (2020)

Výkyv v červnu 2019 zaznamenala také studie Smithe a Bognara (2019), kteří se zabývali mediálním pokrytím Fridays for Future v německém, anglickém a americkém tisku. Podle jejich analýzy došlo k podobnému trendu zvyšování mediální pozornosti k Fridays for Future a environmentálním tématům od dubna 2019, a to zejména v německých a anglických médiích. Vrcholu v této studii dosahují média ve všech sledovaných oblastech podobně, jako je tomu v této práci, v září 2019, a to zejména v souvislosti s vědeckými summity a protesty klimatického hnutí, které se konaly v průběhu tohoto měsíce. Postupné nabývání mediálního pokrytí s vrcholem v září a výkyvem v letních měsících potvrzuje také analýza globálního mediálního pokrytí témat klimatické změny a globálního oteplování (Boykoff et al., 2020). Na základě analýzy mediálního pokrytí těchto témat ve sledovaných obdobích je tak možné předpokládat, že globální stávka za klima rozpoutala debatu o ekologických tématech v českých (i zahraničních) médiích, a navíc se jí díky jejímu úspěchu v březnu 2019 podařilo dosáhnout většího pokrytí v nadcházejících stávkách, které se konaly v období od dubna do září 2019. Je tak možné vysledovat určitou souvislost mezi frekvencí protestu a dlouhodobě získanou mediální pozorností k tématům, na kterou upozorňuje např. Smith et al. (2001) nebo Seguin (2016). Zároveň je možné vidět, že pokrytí ani v tomto případě nemá povahu cyklů a pozornost narůstá vyjma června lineárně.

Graf č. 2: Průběh agendy v jednotlivých médiích, zdroj vlastní analýza (2020)

Na grafu číslo 2 je možné vidět, jak se měnila agenda ekologických témat ve vybraných českých médiích. Z deníků se těmto tématům nejvíce věnovaly Lidové noviny – 26,5 % všech sledovaných článků. Nejméně se k ekologickým problémům a událostem vyjadřovala bulvární a sportovní média Aha!, Blesk a Sport. Ta se zaměřovala zejména na epizodické pokrývání bizarních událostí s bulvárními titulky (např. „Mamba straší Prahu!“, „Nebejval tu led?!“) a o globálních environmentálních problémech nebo důsledcích protestu nevydala ani jeden článek. Jediné levicově orientované médium Právo (ideologická orientace médií je dále podmíněna typologií Gawrecké, 2013, pozn. autora) se ze všech seriózních médií zabývalo těmito tématy nejméně. Pravicové a středo-pravicové deníky MF DNES a Hospodářské noviny měly shodný trend v pokrývání ekologických témat. Z týdeníků je nejvíce pokrýval liberální Respekt (41,3 %) a magazín Týden (37,5 %), méně pak pravicový Reflex (14,42 %) a Téma (6,73 %). Týdeník Květy kopíroval podobný trend jako Aha! a Blesk. Za výše uvedenými skutečnostmi může stát politická orientace médií, kdy např. liberálně levicová média (Respekt) mají tendenci upozorňovat na současné globální problémy (viz Dotson et al., 2012), i samotný typ média, protože zpravodajská média pokrývají širší škálu témat a mají v agendě za cíl reagovat na všechny aktuální události, včetně veřejných akcí nevládních organizací nebo vědeckých a vládních summitů viz níže.

Tabulka č. 3: Vývoj mechanismů mediální agendy, zdroj vlastní analýza (2020)

	Období před protestem		Období po protestu	
	n = 156	%	n = 288	%
Typ média				
Deník	131	83,97	215	74,65
Týdeník	25	16,03	73	25,35
Žánr				
Publicistika	91	58,33	151	52,43
Zpravodajství	65	41,67	137	47,57
Specifikace žánru				
Zpráva	55	35,26	107	37,15
Komentář	50	32,05	80	27,78
Rozhovor	20	12,82	34	11,81
Agenturní z.	11	7,05	30	10,42
Reportáž	10	6,41	28	9,72
Analýza	10	6,41	9	3,13
Autorství				
Redakční	129	82,69	242	84,03
Agenturní	8	5,13	29	10,07
Jiné	19	12,18	17	5,90

Tabulka číslo 3 ukazuje, jak už bylo nastíněno v předchozí části práce, že se kódovaným článkům více věnují deníky, zejména pak zpravodajská seriózní média oproti názorovým týdeníkům, bulváru a sportovním médiím. Z hlediska základních žurnalistických žánrů ve vybraných médiích převažují publicistické články, což má rovněž vliv také na dílčí podžánry. Velké procento článků tvořily komentáře novinářů a externích spolupracovníků médií a rozhovory s vědci a politiky v reakci na environmentální problémy a události. V analýze environmentálních rizik v českých periodikách v letech 2014–2016 (Bečáková, 2017) je možné sledovat podobný trend např. u levicového internetového Deníku Referendum, kde komentáře tvořily až 40 % obsahu média. Je však nutné poznamenat, že Deník Referendum je liberálně-levicový deník, který z vlastního principu pokrývá témata hlouběji, kdežto vysoký podíl publicistického žánru v naší analýze je vztažen na průměr všech sledovaných médií bez ohledu na ideologickou orientaci nebo typ. Odbornější publicistické články spadající pod žánr reportáž a analýza, do kterých často promlouvali expertní zdroje, se nejčastěji vyskytují v týdenících Respekt a Týden, které mají z principu odlišnou agendu od zpravodajských a bulvárních médií, protože nevedou tlak na uzávěrky a mohou si dovolit danou problematiku pokrýt tematicky. K převažujícím publicistickým textům často promlouvali také samotní novináři, komentátoři a političtí představitelé (viz podkapitola 3), kteří se vyjadřovali k environmentálním tématům a událostem ze svého neodborného postavení, což mohlo zkreslovat mediální agendu těchto témat. Nicméně i přesto, jak píše Šlapáková (2012) ve své práci o mediální reprezentaci ekologické agendy v českém tisku, dochází zvyšováním podílu publicistických textů k upevňování environmentální problematiky jako samostatného tématu v médiích. Oproti jejímu výzkumu je v tomto kontextu nutné uvést výrazný posun, protože v roce 2011 patřilo 75 % všech článků pod žánr zpravodajství, kdežto v této práci tvoří publicistické texty nadpoloviční většinu. Paradoxně dochází k mírnému poklesu komentářů a rozhovorů v období po protestu na úkor redakčních a agenturních zpráv. Za to pravděpodobně může zvýšení zájmu o tato témata globálně (viz Boykoff et al., 2020), které přineslo větší množství přejatých zpráv ze světových mediálních agentur do agendy českých médií. Ve většině článků (přes 80 % v obou sledovaných obdobích) stále převažuje samostatná redakční práce. To znamená, že média pokrývají environmentální témata specializovanými a jednotlivými reportéry, což je trend, který předpokládal již Hansen (1991) v době etablování této problematiky jako samostatného tématu. K podobným výsledkům z hlediska autorství článku o environmentálních tématech dochází také

Šlapáková (2012), a to konkrétně s podílem 84 %. Zprávy a agenturní zprávy i přes vyšší podíl publicistických textů patří mezi nejčastější žánry ve sledovaných článcích, což je evidentní také ve studii Šlapákové (2012), Bečákové (2017) a Dotsona et al. (2012), který ve své studii mediálního pokrytí environmentálních témat v chilském tisku upozornil na rozdílný poměr zastoupení zprávy jako žánru, kdy v konzervativních médiích tvořily 99 % všech článků, kdežto v případě liberálního tisku tomu bylo 73 %. V této analýze ideologická orientace média nemá nijak patrný vliv, protože publicistickým textům (např. komentářům a rozhovorům) se největší měrou věnovaly jak pravicové Lidové noviny, tak liberální Respekt.

Tabulka č. 4: Vývoj zařazení do rubrik a v rámci geografického zarámování článku, zdroj vlastní analýza (2020)

	Období před protestem		Období po protestu	
	n = 156	%	n = 288	%
Geografické zarámování				
Domácí	71	45,51	122	42,36
Zahraniční	85	54,49	166	57,64
Rubrika				
Publicistika	45	28,85	119	41,32
Samostatná	43	27,56	47	16,32
Zahraničí	24	15,38	53	18,40
Domácí	18	11,54	30	10,42
Ekonomika	18	11,54	17	5,90
Titulní strana	6	3,85	15	5,21
Jiné	2	1,28	7	2,43

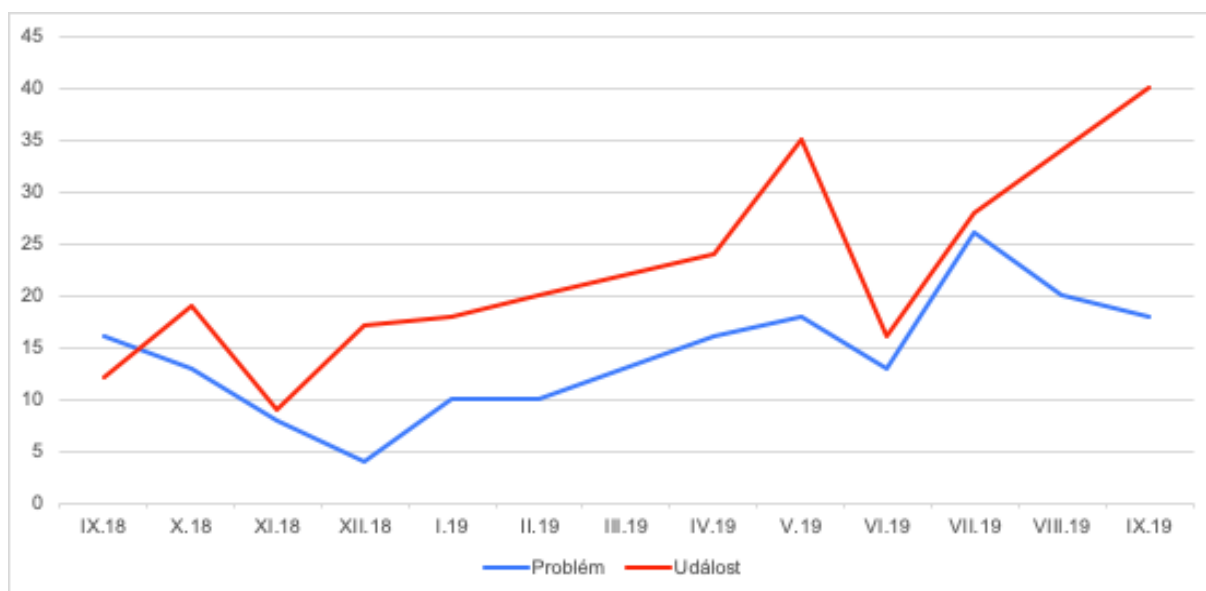

Poměrně výrazný nárůst je zaznamenán v případě publicistických rubrik, kam byly kódovány téměř všechny názorové články a komentáře na aktuální dění a také odborné články a tematické analýzy expertů včetně rozhovorů s hosty z řad vědců a politiků. Environmentální témata jako klimatická změna, znečišťování prostředí ale také události, které se těmto tématům věnují, bývají často komunikovány jako součást ekonomických a politických procesů (Domke et al., 1998). V případě naší studie je však zřejmý značný pokles článků zařazených do ekonomické rubriky na úkor názorových a odborných textů. Ekologická témata se tedy méně spojují s ekonomickými procesy a jejich důsledky na rozhodování o hospodářství v komerčním i vládním sektoru. Média v druhém období více tíhnou k pokrývání způsobem, ve kterém fungují jako názorová platforma, kterou využívají nejrůznější aktéři k tomu, aby se k ekologickým tématům vyjadřovali. Jejich přesné složení a nejčastější zastoupení bude blíže uvedeno ve třetí kapitole. Mírné zastoupení článků v domácích rubrikách souvisí se snížením počtu článku, které pokrývaly téma nebo událost na národní úrovni. Oproti tomu v druhém sledovaném období dochází k nárůstu článků v zahraničních rubrikách, a tím pádem také v zahraničním geografickém zarámování mediálního textu. To může souviset s přesunem části ekologické agendy v médiích na úroveň agenturních zpráv ze zahraničí a také se zvýšením zájmu o globální ekologická témata, jako je klimatická změna, která jsou pokrývána v globálním kontextu. K menšímu nárůstu došlo také v případě zařazení článků na titulní strany, kdy je podle hodnot v tabulce číslo 4 možné vysledovat jejich vyšší zastoupení v období po konání protestu. Nicméně poměr oproti jiným tématům je stále na nízké úrovni. Dále je nutné poznamenat, že ekologická témata nejsou stále komunikována jako samostatná témata (na rozdíl od zahraničních médií, pozn. autora). Jsou ale často součástí jiných samostatných rubrik. V tomto kontextu je ale důležité zmínit případ MF DNES, která dočasně ve své agendě vedla rubriku *Klima a OSN*, do které zařazovala články o probíhajícím summitu OSN v září 2019. Po skončení události ovšem rubrika zanikla. K podobným trendům popsaným výše přichází ve své práci také Šlapáková (2012), která ve své analýze upozorňuje na zvýšené zastoupení článků na titulních stranách a v publicistických rubrikách na úkor domácích zpráv, jejichž počet se snižuje.

3.1.2 Témata a rámce

V mediální agendě environmentálních témat převládá trend pokrývání událostí, tzv. horkých zpráv, na který poukazuje Novák (2009), Boykoff (2017) nebo Tolan (2017). Mediální události, jak uvádí Hansen (2006), jsou nejčastěji politického nebo vědeckého charakteru, nebo se pojí s ekonomickými procesy a důsledky ekologických problémů na ekonomiku (Domke et al., 1998). Graf číslo 3 a tabulka číslo 5 (viz níže) ukazují, že v mediální agendě ekologických témat stále přetrvává upřednostňování událostí na úkor ekologických problémů. Na grafu č. 3 je možné vidět, že se mediální agenda zvyšovala v období po protestu v případě obou typů článků. Křivka článků pokrývajících globální ekologické problémy je dle grafu níže méně strmější a je na ní možné vidět, že se mediální pozornost o jednotlivé ekologické oblasti zvyšovala s menšími výkyvy, než tomu je v případě článků, které se zaměřili na pokrývání událostí. Vrcholů tyto články dosáhly v květnu 2019, kdy mimo jiné došlo k další stávce pro klima hnutí Fridays for Future, a také o několik měsíců později v září 2019, kdy se média věnovala zejména pokrývání klimatického summitu OSN a dalším dvěma stávkám hnutí, které byly doplněno několika komentáři a názorovými články.

Graf č. 3: Průběh mediální agendy dle typu zaměření článku, zdroj vlastní analýza (2020)

V případě této práce se většina událostí shodně v obou sledovaných obdobích týká spojení témat životního prostředí s politikou. Ve druhém období po skončení protestu dochází ke zvýšení zájmu o vědecké události, což souvisí s klimatickými summity a reporty panelu

OSN pro ochranu klimatu. Nicméně velká část vědeckých událostí, které byly pokrývány v médiích zpravidla jednorázově, se rovněž týkala nových vědeckých objevů, grantů a reportů z konferencí. Oproti tomu se ve druhém období snížilo zastoupení ekonomických událostí, které se často na poli ekologických témat komunikují. Čtvrtina článků, které se zaměřovaly na události, nespádala ani do jedné z výše uvedených kategorií. Značná část těchto článků pokrývala důsledky protestu (např. „Zastavte oteplování. Středoškoláci demonstrovali za lepší ochranu ovzduší“ nebo „Stávka opět“) nebo se poměrně bulvárním způsobem zaměřila na osobnost iniciátorky hnutí Fridays for Future Greta Thunberg (např. „Greta nepůjde celý rok do školy“, „Klimatická Greta doplnila do New Yorku“ apod.). Články se v menší míře zabývaly také regionálními událostmi, např. v červenci 2019, kdy pokrývaly blokádu českých aktivistů elektrárny Chvaletice, nebo v květnu 2019, kdy se zaměřili na studentské klimatické stávky v Praze. Pokrývání událostí bylo významnější ve zpravodajských médiích (Lidové noviny, Právo a Hospodářské noviny) a v názorových týdenících Respekt a Reflex, které události často komunikovaly formou komentářů a rozhovorů. Z toho důvodu se proto v posledních dvou zmiňovaných médiích začaly více objevovat výrazně proekologické i protiekologické hlasy, které se vyjadřovaly např. ke studentským stávkám nebo k problematice klimatických změn a řešení jejich dopadů v reakci na protesty nebo probíhající politické události. Bulvární média, deník Sport a ostatní týdeníky ve své agendě události téměř vynechaly. Trend pokrývání událostí na místo dlouhodobých ekologických procesů souvisí také s epizodickým rámcováním environmentálních témat, které v médiích převažuje. To však bude blíže popsáno v další části práce.

Podle americké agentury NASA (2019) a Mezinárodního panelu pro změny klimatu (IPCC, 2019) patří klimatická změna a její důsledky mezi největší globální environmentální rizika současnosti. To ostatně reflektuje i spodní část tabulky číslo 5 níže, ve které změny klimatu skutečně patří mezi nejčastější environmentální problémy, jež jsou pokrývány ve vybraných českých médiích. V období před protestem je možné vidět, že mezi nejčastější medializovaná environmentální témata patří energetika a průmysl, které se často pojí s problematikou obnovitelných a neobnovitelných zdrojů. Výskyt tohoto tématu se ale ve druhém období poměrně razantně snižuje, zatímco se zvyšuje zastoupení témat klimatické změny a ohrožení biodiverzity, které se podle vědců považuje za jeden z přímých důsledků změn klimatu (IPCC, 2019). Výrazně méně jsou zastoupené ostatní ekologické problémy, mezi něž patří znečištění, degradace půdy, odlesňování nebo

potravinová bezpečnost. Sporadický výskyt těchto témat je poměrně překvapivý, protože například znečišťování a odpady patří již delší dobu mezi globální rizika (Giddens, 2000; Pompper, 2004), na která upozorňují i současné vědecké autority (IPCC, 2019). Mnoho zahraničních studií (Djerf-Pierre, 2012; McGaurr, Lester, 2009) poukazuje na vztah mezi zvýšením mediální pozornosti o jeden ekologický problém a nárůst pokrytí jiných ekologických témat, který se ani v tomto případě nepotvrdil. Výsledky tematické analýzy jsou rovněž výrazně odlišné od dat, s kterými ve své práci přichází Grummich (2012) nebo Radová (2015). Ti ve svých analýzách využili stejnou typologii globálních ekologických problémů, jejichž proměny sledovali ve vybraných českých médiích. V případě práce Grummicha (2012), který se zaměřil na výzkum českých zpravodajských deníků, byla nejvíce zastoupena témata znečištění a odpadů a ohrožení biodiverzity. Klimatickým změnám a potravinové bezpečnosti, jak píše sám autor, bylo věnováno podstatně méně prostoru, než by se mohlo očekávat.

Tabulka č. 5: Vývoj tematické agendy, zdroj vlastní analýza (2020)

	Období před protestem		Období po protestu	
	n = 156	%	n = 288	%
Zaměření článku				
Událost	95	60,90	177	61,46
Problém	61	39,40	111	38,54
	n = 95	%	n = 177	%
Téma události				
Politika	55	57,89	102	57,63
Ekonomika	6	6,32	8	4,52
Věda	7	7,37	21	11,86
Jiné	27	28,42	46	25,99
	n = 61	%	n = 111	%

Téma problému				
Energetika	25	40,98	31	27,93
Změny klimatu	21	34,43	43	38,74
Biodiverzita	5	8,20	15	13,51
Potravinová b.	5	8,20	8	7,21
Odlesňování	3	4,92	1	0,90
Degradace p.	1	1,64	1	0,90
Znečištění	1	1,64	3	2,70
Jiné	0	0,00	9	8,11

Radová (2015), která se v práci věnovala obsahové analýze časopisu National Geographic, přichází v tomto ohledu s podobnými výsledky. V jejím výzkumu jsou rovněž méně zastoupeny články, které pokrývaly téma klimatické změny. Sledované médium nejvíce pokrývalo téma ohrožení biodiverzity a odlesňování. Nicméně je důležité poznamenat, že National Geographic patří mezi populárně-naučná média, která mají odlišnou agendu oproti bulvárním a zpravodajským deníkům, protože se věnují i jinak méně atraktivním tématům, která pokrývají mnohem detailněji. Výsledky naší práce přesto ukazují, že se klimatické změně nejen podařilo do mediální agendy více proniknout oproti předchozím rokům, ale dokonce v poměrně krátkém časovém období (po konání protestu za klima, pozn. autora) posílila svoje postavení a stala se hlavním globálním ekologickým problémem v českých médiích. Jedná se o trend, který je již několik let patrný také v zahraničí, kde se mediálním pokrytí klimatické změny zabývá velké množství studií (Nisbet, 2010; Dotson et al., 2012; Boykoff et al., 2020).

Tabulka č. 6: Vývoje rámcování a specifických rámců, zdroj vlastní analýza (2020)

	Období před protestem		Období po protestu	
	n = 156	%	n =	%
Rámcování				
Epizodické	112	71,80	222	77,78
Tematické	22	14,10	28	12,50
Přechodné	22	14,10	36	9,72
Typ rámce				
Politický	64	41,03	140	48,61
Ekonomický	37	23,72	55	19,10
Vědecký	20	12,82	50	17,36
Jiný	35	22,44	43	14,93

V mediální agendě environmentálních témat převládají epizodické rámce (Gitlin 1980), protože média mají tendenci pokrývat tato témata jako součásti jednorázových událostí bez širšího kontextu (Hannigan, 2006), které již nespojují s dlouhodobě trvajících procesy (Anderson, 1997; Novák, 2009), mezi něž patří současné globální ekologické problémy představené v předchozí podkapitole. V tabulce číslo 6 výše je možné vidět, že v případě této analýzy v kódovaných příspěvcích významně převažovalo epizodické rámcování. Ve druhém sledovaném období dokonce dochází ke zvýšení zastoupení epizodických článků a k mírnému snížení počtu příspěvků, které se věnovaly hlubšímu a detailnějšímu rozboru daného ekologického problému. Tato skutečnost souvisí s tendencí pokrývat environmentální témata jako události po skončení protestu i s přesunem těchto témat a událostí do publicistických žánrů, které často nahlíží na tato témata povrchně, aby je zobecňovala a zjednodušovala pro širší veřejnost. S podobným poměrem zastoupení mezi epizodickým a tematickým rámcováním přichází také studie zaměřená na obsahovou analýzu chilského tisku. V této studii (Dotson et al., 2012) bylo přes 70 % zkoumaných článků v konzervativních denících rámcováno epizodicky, kdežto liberální tisk témata

klimatické změny a globálního oteplování pokrýval tematicky z téměř 49 %. V případě naší studie však nelze úplně zobecnit takové závěry, protože tematické rámcování se v podobném zastoupení objevovalo v pravicových Lidových novinách a MF DNES i v liberálním Právu. Nicméně v případě týdeníků je tento poměr výraznější, protože např. liberální Respekt se tematickému pokrývání ekologických témat věnoval až čtyřikrát častěji než pravicový Reflex, který se zaměřoval na události a názorové články. Epizodické rámcování však nepřevažovalo pouze u událostí, ale velmi často se vyskytovalo také u článků zaměřených na problém. S tím rovněž přichází práce Grummicha (2012), který zjistil, že epizodické rámcování je častější u témat znečištění životního prostředí a odlesňování, kdežto téma klimatické změny bývá pokrýváno spíše tematicky. Vzhledem ke komplexní povaze změn klimatu je to logické, nicméně v naší práci dochází k epizodickému rámcování také u témat klimatické změny nebo ohrožení biodiverzity a nedá se tak zcela vyvodit závěr, že by tematické rámcování bylo častější u nějakého ze sledovaných ekologických témat.

Specifické rámce byly rozděleny do 4 kategorií na politické, ekonomické, vědecké a jiné. Podle poznatků z teorie se environmentální témata nejčastěji rámcují jako politický konflikt či v důsledcích na politické procesy (Dotson et al., 2012), velmi často se opakují také rámce ekonomické (Antilla, 2014; Hegner, 2019). V případě naší studie patří mezi nejvíce zastoupené rámce politické v obou sledovaných obdobích. Ke snížení zastoupení dochází u ekonomických rámců a vědecké rámce se ve druhém období naopak dostávají do mediální agendy více. To lze považovat za pozitivní posun, protože vědci jsou vnímáni v řešení důsledků klimatických změn a ostatních ekologických problémů jako nejvyšší autority a pronikání vědeckých rámců do médií tak může podstatným způsobem ovlivnit veřejnou agendu, což bylo ostatně jedním z hlavních cílů protestu hnutí Fridays for Future. Vyvolat společenskou pozornost médií o tématu obecně patří mezi stěžejní úlohy protestu (Dale, 1996).

3.1.3 Aktéři a protest

Při pokrývání environmentálních témat média vycházejí zejména z politických, korporátních a vědeckých zdrojů, které považují za legitimní (Hansen, 1991). Média dávají přednost především vládním zdrojům, které jsou relevantní a snadno dostupné (Miller, Riechert, 2000). Hlasy politiků jsou podle několika zahraničních studií (Young, Dugas, 2011; Gziouzepas, Betetzagias, 2015) v médiích zastoupeny až několikrát více než hlasy vědců, kteří jsou považováni za největší autority v řešení a diskuzi environmentálních problémů (Hansen, 1991; Trumbo, 1996). Tabulka číslo 7 na další straně ukazuje, že politické zdroje jsou stále nejvíce zastoupené v obou sledovaných obdobích jako primární i sekundární aktéři ekologických témat. V období po protestu dochází k relativně významné změně mediálního diskurzu, ve kterém se snižují politické a především korporátní zdroje a sílí hlasy vědeckých autorit a ekologických hnutí, která jsou v médiích často marginalizována, protože postrádají legitimitu a chybí jim finance a PR (Novák, 2009). V případě ekologických hnutí je možné vidět dokonce až čtyřnásobný nárůst oproti předchozímu období ve skupině primárních aktérů. Ekologická hnutí posílila společně s vědci na úkor hlasů soukromých subjektů a korporátních zdrojů, jejichž zastoupení se v druhém období snížilo o polovinu. V případě sekundárních aktérů je zaznamenán nárůst také u médií, protože novináři, komentátoři, externí redaktoři a jiní pracovníci médií se v analýze často kódovali jako sekundární aktéři v případě rozhovorů nebo názorových článků, které v mediální agendě ekologických témat po protestu převažovaly. Výsledky této studie částečně korelují s výstupem Grummicha (2012). V jeho práci se podíl ochranářů pohyboval kolem 18 %. Je ale důležité podotknout, že se autor v práci zaměřil pouze na analýzu globálních environmentálních problémů a vyseletoval z ní nevhodná témata a také mezi ochránáře mimo představitelů ekologických hnutí řadil experty a angažované občany. K podobnému rozdílu mezi jednotlivými sledovanými obdobími dochází také Šlapáková (2012). V její práci je možné vysledovat posun v roce 2011, kdy profesionální aktivisté tvořily 12 % všech zastoupených hlasů. V případě výzkumu Radové (2012) byla ekologická hnutí zastoupená méně a ve velké míře byli pokrývání především vědci a experti, protože se zaměřila na obsahovou analýzu National Geographic. Ve všech zmíněných studiích převažovali vládní představitelé, které stále dominují také v zahraničních výzkumech pokrytí klimatické změny a globálního oteplování (Dotson et al., 2012). V naší práci je evidentní změna v pokrývání aktérů, která se týká zejména ekologických hnutí.

Tabulka č. 7: Vývoj pokrývání aktérů, zdroj vlastní analýza (2020)

	Období před protestem		Období po protestu	
	n = 156	%	n = 288	%
Primární aktér				
Politický zdroj	55	35,26	99	34,38
Soukromý sub.	45	28,85	39	13,54
Vědecký zdroj	29	18,59	67	23,26
Občan	10	6,41	16	5,56
Média	6	3,85	23	7,99
Ekologické hnutí	5	3,21	35	12,15
Jiné	6	3,85	9	3,13
	n = 83	%	n = 129	%
Sekundární aktér				
Politický zdroj	31	37,35	38	29,46
Soukromý sub.	13	15,66	16	12,40
Vědecký zdroj	14	16,87	13	10,08
Občan	2	2,41	4	3,10
Média	12	14,46	30	23,26
Ekologické hnutí	6	7,23	25	19,38
Jiné	5	6,02	3	2,33

Pořádání protestů a jiných performativních akcí patří mezi hlavní strategie environmentálních hnutí (Novák, 2013). Demonstrace a protesty umožňují hnutím, aby skrze pokrytí události protlačila daný problém do mediální agendy a získala mu potřebný společenský význam (Dale, 1996; McNair, 2004; Trampota, 2006). Tento jev je možné vztáhnout také na chování médií, která tíhnou k orientaci na události, aniž by se věnovala problematice, na kterou protest upozorňuje (Gitlin, 1980).

Tabulka č. 8: Vývoj pokrývání aktérů dle zaměření článku, zdroj vlastní analýza (2020)

	Období před protestem		Období po protestu	
	Událost	Problém	Událost	Problém
	n = 95 (%)	n = 61 (%)	n = 177 (%)	n = 111 (%)
Politický zdroj	39 (41,05)	16 (26,23)	81 (45,76)	18 (16,22)
Soukromý sub.	22 (23,16)	23 (37,70)	14 (7,91)	25 (22,52)
Vědecký zdroj	14 (14,74)	15 (24,59)	20 (11,30)	47 (42,34)
Občan	8 (8,42)	2 (3,28)	11 (6,21)	5 (4,50)
Média	3 (3,16)	3 (4,92)	12 (6,78)	11 (9,91)
Ekologické hnutí	5 (5,26)	0 (0,00)	31 (17,51)	4 (3,60)
Jiné	4 (4,21)	2 (3,28)	8 (4,52)	1 (0,90)

V tabulce číslo 8 je proto možné vidět, že ekologická hnutí posílila svoje postavení v agendě environmentálních témat zejména v případě článků, které pokrývaly mediální událost, zatímco co se týče pokrytí ekologických problémů, jejich hlasy vzrostly pouze o jednotky procent. Vědci, jejichž hlasy významně narostly v druhém období, se začali objevovat nejčastěji v souvislosti s ekologickými problémy, ke kterým se dříve nejvíce vyjadřovali politici a zástupci korporátních organizací, jejichž zastoupení se razantně snížilo. K ekologickým problémům často promlouvali také pracovníci médií. Zejména se jednalo o stálé a externí redaktory, kteří komentovali ekologické problémy v reakci na politické a mediální události spjaté s problematikou klimatické změny a ohrožení

biodiverzity. Dominance vědeckých hlasů ve člancích o ekologických problémech se odlišuje od výsledků analýzy Grummicha (2012) a Šlapákové (2012), v jejichž studiích převažovaly politické a vládní zdroje. Důležité je připomenout, že se zastoupení vědců zvýšilo téměř o 18 % za poměrně krátké časové období trvající 6 měsíců.

Tabulka č. 9: Vývoj (ne)ekologických aktérů a zastoupení protestu, zdroj vlastní analýza (2020)

	Období před protestem		Období po protestu	
	n = 11	%	n = 60	%
Aktér z ekologického hnutí				
Greta Thunberg	6	54,55	25	41,67
FFF	0	0,00	8	13,13
Kombinace 1 a 2	1	9,09	11	18,13
Jiné české	2	18,18	8	13,13
Jiné zahraniční	2	18,18	8	13,13
	n = 27	%	n = 87	%
*Aktérův názor				
Proekologický	21	77,78	62	71,26
Protieekologický	6	22,22	25	28,74
			n = 288	%
Pokrytí protestu				
Ano			36	12,50
Ne			252	87,50

* záměrně bylo vynecháno zastoupení neutrálních hlasů

Pokrývání protestů sociálních hnutí může mít pozitivní i zcela opačný účinek, který vede k odmítnutí a odcizení namísto požadované mobilizace veřejnosti a participace na řešení problému. Podle zahraničních studií některá média mohou protesty hnutí záměrně zkreslovat, rámcovat je negativně a protěžovat opoziční hlasy, které ekologické skupiny a jejich aktivity vnímají negativně (Wagner, 2008; Carvalho, 2010). To se týká také samotného mediálního pokrytí ekologických témat, jehož zvýšení může poskytnout prostor skeptickým aktérům za účelem dosažení objektivitu a dodržení zpravodajských hodnot (Feldman et al., 2011; Painter, Ashe, 2012). V tabulce číslo 9 lze vidět, že hlavní iniciátoři protestu Greta Thunberg a Fridays for Future patřili mezi nejčastější aktéry z řad ekologických hnutí v obou sledovaných obdobích. To znamená, že se média obracela v pokrývání environmentálních témat a souvisejících událostí zejména na důsledky protestu a jeho aktéry, kterým věnovala podstatnou část pozornosti. Dosažení mediální pozornosti je pak hlavním cílem protestu, protože mediální pokrytí je považováno za jeden z nejdůležitějších indikátorů úspěchu protestu sociálního či environmentálního hnutí (Corbett, 1998; Cottle, 2006). Na tabulce 9 je tedy možné vidět, že ze všech sledovaných článků tvořilo 12,50 % těch, které pokrývaly březnovou událost nebo její přímé a nepřímé důsledky. Další část článků se ale mimo to věnovala také nadcházejícím stávkám Fridays for Future, které proběhly v květnu, srpnu a září 2019 (Smith, Bogner, 2019). Za vysokým mediálním pokrytím protestu může stát také jeho rozsah, co se týče počtu demonstrantů, neboť březnová globální stávka pro klima mobilizovala více než 1,6 milionů lidí a díky tomu se stala největší environmentální stávkou na světě (Vaughan, 2019). Walgrave a Vliegthart (2019) navíc potvrzují, že počet protestujících patří mezi nejvýznamnější faktor, který může ovlivnit zpravodajství o protestu a jeho mediální pokrytí. Ve člancích, které pokrývaly protest, navíc převažovaly proekologické názory z řad vědců a novinářů a pouze v několika případech se objevily hlasy klimaskeptiků. Protieologické názory se objevovaly zejména v souvislosti s událostmi jako reakce na výsledky voleb nebo vědecké summity. Prostor skeptikům a protieologickým aktérům poskytovaly shodně pravicová i levicová média, a tak v případě této práce nelze zobecnit, že by například konzervativní pravicová média podporovala klimatický skepticismus nebo zlehčovala problematiku klimatické změny a jiných ekologických problémů, jak je možné vidět u několika zahraničních studií (Leiserowitz, 2006; Feldman et al., 2011). Proekologické hlasy rovněž převažovaly v práci Šlapákové (2012), i když podobně jako v této práci byly nejvíce zastoupeny články, ve kterých se aktéři vyjadřovali neutrálně bez názorové

orientace. Důležité je uvést, že mimo hnutí Fridays for Future se v období po skončení protestu do mediální agendy dostal také větší počet jiných českých a zahraničních ekologických hnutí.

3.2 Diskuze výsledků

Analýza se zaměřila celkem na 444 kódovacích jednotek v 84 náhodně vybraných dnech v období od 1. září 2018 do 30. září 2019 (vyjma měsíce března). V každém kódovaném článku bylo sledováno celkem 21 proměnných, pod která spadaly jednotlivé vybrané kategorie. Vzhledem k výběru metody kvantitativní obsahové analýzy se jedná o relevantní vzorek, na kterém je možné popsat změny v chování vybraných českých deníků Blesk, MF DNES, Právo, Sport, Aha!, Lidové noviny, Hospodářské noviny a týdeníků Reflex, Respekt, Téma, Týden a Týdeník Květy ve sledovaných obdobích před konáním a po skončení globálního protestu za klima v březnu 2019.

Výsledky obsahové analýzy českých médií ukazují, že během krátkého časového období se významně zvýšilo mediální pokrytí environmentálních témat. Česká mediální agenda tedy navazuje na současný celosvětový trend nárůstu mediálního zájmu o ekologická témata (Schmitd et al. 2013; Boykoff et al., 2020), který již nemá cyklickou povahu, jakou nastolil dříve Downs (1972) ve svém odborném článku. Média tato témata pokrývají v metacyklech a jak ostatně dokazují výsledky této práce, tak se mediální pokrytí těchto témat neustále zvyšuje. Z analýzy se rovněž dá předpokládat, že ke zvýšení pokrytí v druhém sledovaném období po protestu značně přispěla březnová stávka za klima hnutí Fridays for Future, kterému se podařilo zaplnit mediální agendu světových médiích zejména od dubna 2019, jak dokazuje např. Smith a Bogner (2019). Práce také ukazuje přímou souvislost mezi frekvencí stávek a jejím vlivu na dlouhodobě získanou mediální pozornost k environmentálním tématům, na kterou hnutí upozorňuje. Tím, že globální stávky pro klima proběhly celkem čtyřikrát v březnu, květnu, srpnu a září, dosáhlo mediální pokrytí maxima v posledním sledovaném měsíci, ve kterém zároveň probíhal důležitý klimatický summit OSN (UN, 2019). Jak už potvrzují jiné české studie (Šlapáková, 2012; Grummich, 2012), tak se tématům nejvíce věnovala seriózní zpravodajská média, zatímco bulvární a sportovní média témata pokrývala jen ojediněle. Tato práce navíc rozšířila výzkum o týdeníky, u kterých se ukazuje, že ekologickými problémy se nejvíce zabývají názorové týdeníky na rozdíl od bulvárních a volnočasových

médií. Ideologická orientace, která je častým předmětem výzkumu v pokrývání environmentálních témat, neměla na množství mediálního pokrytí u deníků téměř žádný vliv. Výraznější rozdíl byl však zaznamenán u týdeníků. Liberální Respekt pokrýval tato témata až čtyřikrát více než pravicový Reflex, což může částečně korelovat s tezí, že některá liberální a levicová média mají tendenci pokrývat globální ekologické problémy častěji a více do hloubky, zatímco pravicová a konzervativní média je zlehčují nebo nepokrývají vůbec. Z hlediska nástrojů nastolování agendy došlo ke změně, která se týká nárůstu agenturních zpráv a jejich zahraničnímu geografickému zarámování v období po skončení protestu. To může souviset s tím, že se média v pokrývání globálních ekologických problémů začala častěji obracet na světové agentury, které se tématům věnují stále více (Boykoff et al., 2020), čímž je představovala ve všech svých globálních důsledcích a dávala je do kontextu s aktuálními událostmi ve světě. V obou sledovaných obdobích převažovaly publicistické žánry, což dokazuje, že na rozdíl od předešlých let (viz Šlapáková, 2012; Grummich, 2012) je environmentální problematika v českých médiích pevným a často komunikovaným tématem, ke kterému se mimo odborníků stále častěji vyjadřují samotní novináři, externisté nebo politici. Analýza rubrik poukázala na to, že česká média stále nepokrývají klimatickou změnu a jiné ekologické problémy jako důležité téma na rozdíl od mnoha zahraničních médií, která témata životního prostředí komunikují v samostatné rubrice, čímž mu logicky dávají více prostoru ve svém obsahu.

Výsledky analýzy rámců ukazují, že nedošlo téměř k žádným změnám z hlediska rámcování. Česká média stále mají tendenci pokrývat ekologická témata epizodicky a zaměřují se zejména na politické události. Jedná se o přetrvávající trend, který se netýká pouze témat životního prostředí. Vzhledem k nejružnějším výrobním tlakům a faktorům ovlivňujícím žánr zpravodajství hegemonní epizodické rámcování převládá v celé mediální agendě již několik desetiletí (Gitlin, 1980). To vše má za důsledek, že česká média tato témata pokrývají povrchně bez hlubší analýzy, což může zásadně ovlivňovat také veřejné mínění o těchto tématech. Podle tematické analýzy však dochází v období po konání protestu k zásadnímu zlomu v českém mediálním diskurzu, protože se zájem o ekologická témata nejen zvýšil, ale především se do popředí dostala klimatická změna, která je ústředním tématem stávek klimatického hnutí Fridays for Future. Podle toho se dá tedy předpokládat, že za touto významnou změnou mediální agendy může stát březnový protest a jeho hlavní iniciátorka Greta Thunberg, neboť hlavním cílem protestu hnutí bylo vyvinout tlak na politická řešení dopadů klimatických změn (Holmberg, Alvinus, 2019).

Důležité je ale poznamenat, že tento nárůst mohly ovlivnit také klimatické summity a jiné události (např. ničivé požáry v Amazonii), protože dle studie několika autorů (Boykoff, 2010; Schmidt et al., 2013; Olteanu et al., 2015; Tolan, 2017) mediální pozornost o tato témata klimatických změn roste nejčastěji se souvisejícími vědeckými událostmi, i když vliv na tento nárůst mohou mít také akce neziskových organizací. Orientace na události a summity českých médií zároveň může v tomto případě poskytnout odpověď na otázku, proč zastoupení epizodických článků v druhém období bylo dokonce vyšší než před protestem. V období po protestu navíc dochází k razantnímu navýšení událostí vědeckého charakteru, zatímco množství ekonomických událostí se snižuje. Nicméně dominance klimatické změny nenesou pouze pozitivní důsledky. Převaha tohoto tématu jde na úkor jiných ekologických témat, která česká média pokrývají sporadicky. Podle IPCC (2019) a NASA (2019) klimatická změna patří mezi největší globální rizika současnosti, takže zůstává otázkou, jestli pokles zájmu o ostatní ekologická témata je problematický či nikoli. Současně s tím je důležité poznamenat, že se zvýšilo zastoupení vědeckých rámců, které dominovaly ve sledovaných člancích. V kontextu této práce se jedná o zajímavý poznatek, neboť Fridays for Future se prezentuje jako hnutí, které upozorňuje na nejnovější vědecké studie o klimatické změně a také je podporováno řadou vědeckých skupin (Kühne, 2019). Opět je tedy možné předpokládat, že změnu orientace českých médií mohl významně ovlivnit globální protest a další činnosti sledovaného hnutí Fridays for Future. Hnutí tedy mohlo vyvolat debatu o tématu klimatické změny v českých médiích a přivést do ní expertní pohledy, jak je možné vidět také ve změně zastoupení jednotlivých aktérů.

V mediální agendě ekologických témat podle nejrůznějších studií nejvíce převládají politické a korporátní zdroje (Trumbo, 1996; Hansen, 2011; Young, Dugas, 2011). Některé studie (Gziouzepas, Betetzagias, 2015) prokázaly, že jsou vládní zdroje dokonce zastoupeny až několikanásobně více než relevantní vědeckí aktéři. V případě této práce je možné vidět opět nový přístup k pokrývání aktérů ekologických témat, který je nejpatrnější v případě zastoupení vědců. Jejich hlasy v období po protestu posilují, zatímco počet hlasů politických a korporátních zdrojů se snižuje. Společně s vědci se častěji do agendy dostávají také jinak opomíjená ekologická hnutí, z nichž nejčastěji zmiňované a citované je Fridays for Future v čele s Gretou Thunberg. Hnutí jsou v období po protestu v českých médiích pokrývána až čtyřnásobně více, a právě na tomto příkladu je možné vidět jistou souvislost mezi změnou v přístupu českých médií a důsledky globální stávky

na mediální agendu. Dochází tak nejen ke zvyšování zastoupení ekologických hnutí, která jsou médiu často ignorována, ale média se stále více v pokrývání ekologických témat obrací na nejrelevantnější aktéry, kterými jsou samotní vědci. Dominance vědeckých hlasů se odlišuje od jiných českých studií (Grummich, 2012; Šlapáková, 2012; Bečáková, 2017), ve kterých převažovaly vládní a politické zdroje. Z toho důvodu je možné předpokládat, že se klimatickému hnutí Fridays for Future, které se opírá o vědecké poznatky, podařilo částečně změnit přístup českých médií, která se spoléhají na relevantní osoby vědců na místo politiků a vládních představitelů.

Ze všech sledovaných článků 12,5 % z nich pokrývalo důsledky březnového protestu, který se stal největším globálním ekologickým protestem v historii lidstva. Jeho úspěch mohla posílit liberální povaha stávky, mobilizace zejména mladých občanů z řad studentů středních a vysokých škol a také podpora vědecké obce, která protestu zajistila legitimitu, jak předpokládá Smith a Bogner (2019). Velký počet demonstrijících a jejich specifické demografické složení mělo posléze vliv na významné mediální pokrytí ve světovém tisku. Výzva k mobilizaci a apel na řešení důsledků klimatických změn, které Fridays for Future považuje za nejzávažnější problémy současnosti, byly ostatně hlavním cílem protestu. Ten vešel ve známost také díky kultu osobnosti, který se vytvořil kolem iniciátorky hnutí Greta Thunberg, jež byla nejčastěji pokrývaným aktérem z řad ekologických aktivistů a v mnoha článcích ani často nebyla spojována s organizací Fridays for Future. Globálnímu protestu za klima se přesto podařilo společně s dalšími faktory změnit přístup českých médií k ekologickým tématům, která začala být významně více pokrývána ve druhém sledovaném období, kdy se média více zajímala o téma klimatické změny, které bylo stěžejním motivem protestu Fridays for Future. Přestože byl protest ve všech svých důsledcích rámcován epizodicky, tak ho česká média ve většině případů nepokrývala ideologicky a neredukovala ho do dvou názorových pólů.

Výsledky této práce rovněž potvrdily, že protest je pro média stále zajímavou událostí, i když nemusí mít nutně násilnou nebo dramatickou povahu. Tlak na mediální pozornost je obrovský, protože jiné činnosti ekologických hnutí jsou pro média poměrně neatraktivní. Jak ostatně potvrzuje už Gitlin (1980) nebo Jennings a Saunders (2018), protest umožňuje nevládním organizacím zvýšit povědomí o problému, na který upozorňuje, a to může v zásadě významně ovlivnit politickou agendu, která pocítuje tlak z agendy mediální a veřejné. Za úspěchem stávky může stát její rozsáhlost, která patří mezi nejdůležitější

faktory ovlivňující zpravodajství o protestech (McCarthy et al., 1996), což vede k většímu vlivu na veřejnou agendu. Hnutí navíc ve druhém sledovaném období uspořádalo další tři stávky, takže události byly opakovány v určitých frekvencích, díky čemuž se Fridays for Future podařilo dlouhodobě udržet pokrytí po celou dobu období po protestu vyjma měsíce června. Přesto, že existuje mnoho studií (Wagner, 2008; Carvalho, 2010), které upozorňují, že environmentální protesty mohou mít různé negativní následky, jako je nárůst klimatického skepticismu nebo cynismu v médiích, tak ve výsledcích této studie nebyly registrovány žádné podobné trendy. V obou obdobích shodně převažovaly proekologické názory z řad vědců i novinářů a hlasy klimaskeptiků a odpůrců Greta Thunberg nebo Fridays for Future byly zastoupeny v menší míře. Ani v tomto případě nebyl prokázán vliv ideologické orientace média na pokrývání aktérů, jako tomu je v některých zahraničních výzkumech. Nutné je však uvést, že zvýšení mediálního pokrytí nebo změny přístupu v médiích nejsou jedinými měřítky protestu. Mezi hlavní měřítko úspěchu patří vliv na rozhodování politických elit (Lester, Cottle, 2015).

Na závěr diskuze výsledků je důležité uvést, že tato práce průběžně narážela na své limity a její výsledky mohou být zkresleny subjektivním kódováním proměnných. Přesto, že se většina sledovaných kategorií řídila ověřenými předpoklady z teorie masové a mediální komunikace environmentálních témat, tak zejména v případě kódování rámců nebo některých témat mohlo dojít k určitému zkreslení výsledků. V řadě článků se témata a rámce překrývaly a bylo poměrně náročné určit, který rámec nebo téma bylo dominantní. Opakování výzkumu by proto mohlo přijít s relativně odlišnými závěry. Omezení se týkalo také náhodně vybraného souboru, který zkoumal pouze určitý počet zastoupených dní a nezaměřoval se tak na celou mediální agendu. To mohlo způsobit, že některé události nebyly ve výzkumu zahrnuty, a tudíž mediální pokrytí mohlo být nižší nebo naopak vyšší. Výzkum se na rozdíl od jiných studií (Grummich, 2012; Radová, 2015) vyhnul selekci a zaměřil se na všechny články, které obsahovaly daná klíčová slova. Tato skutečnost mohla mít rovněž vliv na výsledky práce, a proto by pro budoucí výzkum bylo vhodné zaměřit se pouze například na pokrytí globálních ekologických problémů v delším časovém období. Tato práce nicméně zkoumala vliv protestu v krátkém časovém období a kdyby se zaměřila pouze na globální ekologické problémy, byl by výsledný vzorek mnohem nižší. Pro budoucí výzkum se tak doporučuje zkoumat delší časové období, sledovat jiné kategorie nebo obohatit kategorie rámců (např. morální, náboženský). V neposlední řadě je také možné výzkum doplnit o kvalitativní analýzu, která by se

zaměřila například na rámcování hlavní osobnosti protestu Greta Thunberg, kterému se ostatně věnovala řada zahraničních studií. Rovněž by bylo zajímavé zkoumat účinky protestů Fridays for Future na veřejnou agendu v ČR a porovnat je se studií Smithe a Bognara (2019), kteří přišli se zajímavými výsledky, když analyzovaly vliv protestu na německou a anglickou veřejnou agendu.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, zdali globální studentská stávka environmentálního hnutí Fridays for Future v čele se švédskou aktivistkou Gretou Thunberg ovlivnila přístup českých médií k pokrývání ekologických témat po jejím skončení v březnu 2019. Kvantitativní obsahová analýza vybraných médií se zabývala výzkumem reprezentativního vzorku článků, ve kterých byly kódovány zvolené proměnné a jejich dílčí kategorie v kontrolním období před protestem a v období po ukončení stávky.

Tato diplomová práce v teoretické části vymezila současné globální ekologické problémy a uvedla základní teoretické koncepty nastolování agendy, rámcování a primárních definujících se zaměřením na problematiku mediálního pokrývání environmentálních témat a vliv protestů ekologických hnutí na mediální agendu. Tyto koncepty společně s metodou výzkumu kvantitativní obsahové analýzy posloužily jako stěžejní podklady pro metodologickou část, ve které byly stanoveny hlavní a vedlejší výzkumné otázky a výzkumný vzorek. Praktická část obsahovala výsledky analýzy, které byly interpretovány a následně diskutovány s odkazem na teoretické i analytické poznatky a předpoklady pocházející ze související odborné literatury, zahraničních studií a diplomových prací.

Výsledky analýzy vybraných českých médií poukázaly na významný nárůst mediálního pokrytí environmentálních témat v období po skončení globální studentské stávky za klima hnutí Fridays for Future, který rovněž odpovídá trendu zvyšování zájmu o tato témata v globálním měřítku. Zásadní změny se udály zejména z hlediska sledovaných rámců, témat a aktérů. V druhém zkoumaném období došlo k výraznému posílení vědeckých rámců v mediální agendě, ve které nejvíce rezonovalo téma klimatické změny, na jejíž dopady upozorňoval březnový protest Fridays for Future. S nárůstem vědeckých hlasů v českém mediální agendě se zvýšilo také množství aktérů z řad ekologických aktivistů, z nichž nejvíce pokrývána byla iniciátorka klimatického hnutí Greta Thunberg. Z výše uvedených důvodů je tak možné předpokládat, že vlivem protestu globální stávky Fridays for Future mohlo dojít k patrné změně českého mediálního diskurzu, ve kterém přestaly dominovat hlasy korporátních a vládních představitelů v jinak tržně orientované společnosti, což přináší v kontextu českého akademického výzkumu mediálního pokrytí environmentálních témat a protestů ekologického hnutí relativně nové poznatky.

Analýza na rozdíl od zahraničních studií neprokázala výraznější vliv ideologické orientace médií v pokrývání ekologických témat, i když jisté změny v přístupu k těmto tématům byly zaznamenány mezi některými týdeníky. Přestože bylo sledované období relativně krátké, tato práce poskytla dostatek informací o chování médií v českém mediálním prostředí. Vzhledem k omezenému časovému období a vybrané metodě výzkumu bylo doporučeno analýzu v budoucnu zopakovat a případně jí rozšířit o další proměnné či kvalitativní prvky.

Summary

This thesis aimed to uncover whether or not the global student protest of the environmental movement Fridays for Future led by Swedish activist Greta Thunberg influenced the approach of Czech media toward covering ecological topics after the protest had ended in March 2019. The quantitative content analysis of selected media focused on a representative sample of articles published either in the control period prior to the protest or the researched period after the protest, in which chosen variables and their component categories were coded.

The theoretical section of this thesis specified current global ecological problems and introduced key theoretical concepts of agenda setting, framing and primary definers with a focus on the media coverage of environmental topics and the influence of ecological movements' protests on media agenda. Together with the research method of quantitative content analysis, these concepts served as the foundations of the methodological section, in which the research questions were outlined and the research sample was described. The practical part provided the results of the analysis which were then interpreted and discussed with regard to both theoretical and analytical premises and insights derived from relevant academic literature, foreign studies and dissertations.

The results showed a substantial increase in the media coverage of environmental topics in the selected Czech media after Fridays for Future's global student protest for climate had come to an end which was in line with the increased interest in such topics on a global scale. Crucial shifts took place especially with regard to the frames, topics and primary definers under investigation. During the second researched period of time, scientific frames became much more prominent in the media agenda and the topic of climate change, highlighted by the Fridays for Future protest in March, resonated the most. In conjunction with the voice of the scientific community being strengthened in the Czech media agenda, the number of ecological activists fulfilling the role of primary definers also rose, with the climate movement initiator Greta Thunberg being the most covered one. For the above mentioned reasons, it can be assumed that the global Fridays for Future protest significantly impacted the Czech media discourse in which corporate and governmental voices lost their dominant position. In the context of Czech research into the media coverage of environmental topics and the protests of ecological movements, this is a relatively new insight.

Contrary to foreign studies, the analysis did not show any significant effect of the ideological orientation of the selected media on their coverage of ecological topics, although some differences in the approach of certain weekly periodicals toward such topics were noted. Despite the period of interest being relatively short, the present thesis provided an adequate amount of information regarding the behaviour of media outlets within the Czech media landscape. Taking into account the rather limited time period of interest and the specifics of the chosen research method, the author suggests future research should conduct a similar analysis in a different context and perhaps even broaden it with more variables or qualitative elements.

Použitá literatura

Althaus, S. L., Tewsbury, D. (2002). Agenda Setting and the "New" News: Patterns of Issue Importance Among Readers of the Paper and Online Versions of the New York Times. *Communication Research*, [online] 29(2), pp. 180-207.
doi:10.1177/0093650202029002004.

Anderson, A. (1997). *Media, Culture and Environment*. London: Routledge.

Anderson, A. (2015). News organisation(s) and the production of environmental news. In: A. Hansen, R. Cox, eds., *The Routledge Handbook of Environment and Communication*. London: Routledge.

Antilla, L. (2014). Climate change in the media: reporting risk and uncertainty. *Environmental Communication*, [online] 8(4), pp. 551-553,
doi:10.1080/17524032.2014.980107.

Bečáková, K. (2017). *Mediální reprezentace environmentálních rizik ve vybraných českých internetových periodikách*. Bc. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

Berger, P., Luckmann, T. (1999). *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii věděni*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Bergmann, Z. V. (2019) *Ageist Language in German Newspapers: Media Images of the Youth Climate Movement and Greta Thunberg*. BA. University of Twente.

Böhm, G., Pfister, H. (2015). Mental representation of global environmental risks. In: G. Böm, J. Nerb, T. McDaniels, H. Spada, eds., *Environmental Risks: Perception, Evaluation and Management (Research in Social Problems and Public Policy, Vol. 9)*. Bingley: Emerald Group Publishing Limited, pp. 1-30.

Bosi, L., Uba, K. (2009). Introduction: The Outcomes of Social Movements. *Mobilization*, 14(4), pp. 409-15.

Boykoff, M. (2007). Flogging a dead norm? Newspaper coverage of anthropogenic climate change in the United States and United Kingdom from 2003 to 2006. *Area*, 2, pp. 14-32.

Boykoff, M. (2010) Indian media representations of climate change in a threatened journalistic ecosystem. *Climatic Change*, [online] 99, pp. 17-25.
doi:10.1007/s10584-010-9807-8.

Boykoff, M., McNatt, M., Goodman, M. (2015). Communicating in the Anthropocene: the cultural politics of climate change news coverage around the world. In: A. Hansen, R. Cox, eds., *The Routledge Handbook of Environment and Communication*. London: Routledge.

Boykoff, M., Aoyagi, M., Benham, A., Chandler, P., Daly, M., Doi, K., Fernández-Reyes, R., Hawley, E., McAllister, L., McNatt, M., Mocatta, G., Nacu-Schmidt, A., Oonk, D., Osborne-Gowey, J., Pearman, O., Simonsen, A.H., Ytterstad, A. (2020). World Newspaper Coverage of Climate Change or Global Warming, 2004-2020. *Media and Climate Change Observatory Data Sets*. Center for Science and Technology Policy Research, Cooperative Institute for Research in Environmental Sciences, University of Colorado. [online].
doi: doi.org/10.25810/4c3b-b819.

Boykoff, M., Roberts J. (2007). Media Coverage of Climate Change: Current Trends, Strengths, Weaknesses. *Human Development Occasional Papers (1992-2007)*, HDOCPA-2007-03, Human Development Report Office (HDRO), United Nations Development Programme (UNDP).

Burton, G., Jiráček, J. (2001). *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal, p. 392.

Campbell V. (2014). Framing Environmental Risks and Natural Disasters in Factual Entertainment Television, *Environmental Communication*, [online] 8(1), pp. 58-74,
doi:10.1080/17524032.2013.848222

Carvalho, A. (2010). Media(ted) discourses and climate change: A focus on political subjectivity and (dis)engagement. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, [online] 1, pp. 172-179. doi:10.1002/wcc.13.

Cook, J., Kotcher, J., Stenhouse, N., Maibach, E. (2019). Editorial: Public Will, Activism and Climate Change. *Frontiers in Communication*, [online] 4. doi:10.3389/fcomm.2019.00072.

Corbett, J. (1998). Media, Bureaucracy, and the Success of Social Protest: Newspaper Coverage of Environmental Movement Groups. *Mass Communication & Society*, [online] 1, pp. 41-61. doi:10.1080/15205436.1998.9676399.

Cottle, S. (2006). *Mediatized conflict: developments in media and conflict studies*. Maidenhead, Berkshire, England: Open University Press.

Cox, R., Depoe, S. (2015). Emergence and Growth of The “Field” of Environmental Communication. In: A. Hansen, R. Cox, eds., *The Routledge Handbook of Environment and Communication*. London: Routledge.

Cox, R., Schwarze, S. (2015). The Media / Communication Strategies of Environmental Pressure Groups and NGOs. In: A. Hansen, R. Cox, eds., *The Routledge Handbook of Environment and Communication*. London: Routledge.

Dale, S. (1996). *McLuhan's children: the Greenpeace message and the media*. Toronto: Between the Lines.

De Vreese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal*. [online] 13(1), pp. 51-62. doi:10.1075/idjdd.13.1.06vre.

Dearing, J., Rogers, E. (1996). *Agenda-setting*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, p. 152.

Defleur, M. L., Ball-Rokeach, S. J. (1996). *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, p. 364.

Djerf-Pierre, M. (2012). When attention drive attention: Issue dynamics in environmental news reporting over five decades. *European Journal of Communication*. 27(3), pp. 291-304.

Dolšák, N., Houston, K. (2013). Newspapers coverage and climate change legislative activity across US states. *Global Policy*.

Domke, D., Shah, D. V., Wackman, D. B. (1998). Media priming effects: Accessibility, association, and activation. *International Journal of Public Opinion Research*, [online] 10(1), pp. 51-74. doi:10.1093/ijpor/10.1.51.

Dotson, D. M., Jacobson S. K., Kaid, L. L., Carlton J. S. (2012). Media Coverage of Climate Change in Chile: A Content Analysis of Conservative and Liberal Newspapers. *Environmental Communication*, [online] 6(1), pp. 64-81, doi:10.1080/17524032.2011.642078

Downs, A. (1972). The issue-attention cycle. *The Public Interest*. 5(38), pp. 38–50.

Doyle, E., Tindall, D. (1997). Framing the forests: Corporations, the B.C. Forest Alliance, and the media. In: W. Carroll, ed. *Organizing dissent: Contemporary social movements in theory and practice*. Toronto: Garamond Press.

Entman, R. M. (2004). *Projections of power: framing news, public opinion, and U.S. foreign policy*. Chicago: University of Chicago Press.

Feldman L., Maibach E. W., Roser-Renouf C., Leiserowitz A. (2011). Climate on cable: The nature and impact of global warming coverage on Fox News, CNN, and MSNBC. *The International Journal of Press/Politics*, 17, pp. 1-29.

Gawrecká, D. (2013). Who Watches the Watchmen? Risk Perception and Security vs. the

Privacy Dilemma in the Czech Press. *Prague SECONOMICS Discussion Papers*. [online]. Available at: <http://www.seconomicsproject.eu/downloads>. Staženo 10. 4. 2014.

Giddens, A. (2000). *Sociologie*. AGRO.

Gitlin, T. (1980). *The Whole World Is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley, CA: University of California Press.

Global Climate Strike. (2019). Global Climate Strike → Sep. 20–27. [online]. Available at: <https://globalclimatestrike.net/>.

Goffman, E. (1974). *Frame analysis: an essay on the organization of experience*. Boston: Northeastern University Press.

Graeber, D. (2002). The New Anarchist. *New Left Review*, 13, pp. 61-73.

Grummich, J. (2012). *Globální environmentální problémy v předních českých masmédiích*. Mgr. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

Gkiouzepas, G., Botetzagias, I. (2015). Climate Change Coverage in Greek Newspapers: 2001–2008. *Environmental Communication*, [online], pp. 1-25.
doi:10.1080/17524032.2015.1047888.

Hagedorn G., Kalmus P., Mann M. (2019) Concerns of young protesters are justified. *Science*, 364(6436), pp. 139-140.

Hall, S. (1978). *Policing the crisis*. London: The Maxmillan press LTD.

Han, J., Sun, S., Lu, Y. (2017). Framing climate change: A content analysis of Chinese mainstream newspapers from 2005 to 2015. *International Journal of Communication*, 11, pp. 2889–2911.

Hannigan, J. (1995). *Environmental Sociology: Social Constructionist Perspective*. London: Routledge.

Hannigan, J. (2006). *Environmental Sociology: Social Constructionist Perspective*. New York: Routledge.

Hansen, A. (1991). The media and the social construction of the environment. *Media, Culture & Society*, [online] 13(4), pp. 443–458.

Hansen, A. (2011). Communication, media and the environment: Towards reconnecting research on the production, content and social implications of environmental communication. *International Communication Gazette*, 73(1-2), pp. 7-25.

Hansen, A. (2015). Communication, Media and The Social Construction of The Environment. In: A. Hansen, R. Cox, eds., *The Routledge Handbook of Environment and Communication*. London: Routledge.

Hegner, L. (2019). *Climate Change Framing in German Quality and Tabloid Newspapers*. BA. Radboud Universiteit Nijmegen.

Holmberg, A., Alvinus, A. (2019). Children's protest in relation to the climate emergency: A qualitative study on a new form of resistance promoting political and social change. *Childhood*, [online]. doi:10.1177/0907568219879970.

IPCC. (2019). Intergovernmental Panel on Climate Change. [online]. Available at: <https://archive.ipcc.ch/organization/organization.shtml>.

Iyengar, S. (1996). Framing Responsibility for Political Issues. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 546, pp. 59-70.

Jennings, W., Saunders, C. (2018). Street Demonstrations and the Media Agenda: An Analysis of the Dynamics of Protest Agenda Setting. *Comparative Political Studies*. [online] 52. doi:10.1177/0010414019830736.

Jiráček, J., Köpplová, B. (2009). *Masová média*. Praha: Portál, p. 416.

Kalla, H. (2019). *A changing climate: How Climate is Communicated in Swedish and North American News Media*. MA. Umea universitet.

Kalvas, F., Váně, J., Štípková, M., Kreidl, M. (2012). Rámcování a nastolování a nastolování agendy: Dva paralelní procesy v interakci. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 48, pp. 3-37.

Kühne, R. (2019). Climate Change: The Science Behind Greta Thunberg and Fridays for Future. [online] doi:10.31219/osf.io/2n6kj.

Leiserowitz, A. A. (2006). Climate change risk perception and policy preferences: The role of affect, imagery, and values. *Climatic Change*.

Lester, L., Cottle, S. (2015). Transnational protests, publics and media participation (in an environmental age). In: A. Hansen, R. Cox, eds. *The Routledge Handbook of Environment and Communication*. London: Routledge.

Major, A. M., Atwood, L. E. (2004). Environmental Risks in the News: Issues, Sources, Problems, and Values. *Public Understanding of Science*, [online] 13(3), pp. 295-308. doi:10.1177/0963662504044557.

Mazur, A. (1998). Global environmental change in the news: 1987-90 vs. 1992-96. *International Sociology*, 13, pp. 457-472.

Mazur, A. (2019). Global Warming in the Fickle News. *Society*. [online] 56. doi:10.1007/s12115-019-00425-x.

McCarthy, J. D., McPhail, C., Smith, J. (1996). Images of protest: Dimensions of selection bias in media coverage of Washington demonstrations, 1982 and 1991. *American Sociological Review*, 61, pp. 478-499.

McCombs, M. E. (2009). *Agenda setting: nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Praha, Portál, p. 256.

McCombs, M. E., D. L. Shaw. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, 36, pp. 176-187.

McGaurr, L., Lester, L. (2009). Complementary problems, competing risk: Climate change, nuclear energy and the Australian. In: T. Boyce, J. Lewis, eds. *Climate Change and the Media*. Oxford: Peter Lang, pp. 174-185.

McNair, B. (2004). *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, p. 182.

McQuail, D. (2007). *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, p. 447.

Miller, M., Riechert, B. (2000). Interest Group Strategies and Journalistic Norms. In: S. Allan, B. Adam, C. Carter, eds., *Environmental risks and the media*. London: Routledge.

Minářová, E. (2011). *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada.

Monbiot, G. (1998). Reclaim the fields and country lanes! The Land is Our campaign. In: McKay, G., ed., *DiY Culture: Party and Protest in Nineties Britain*. London: Verso, pp. 174-186.

Murdock, G. (1981). Political Deviance: The Press Presentation of a Militant Mass Demonstration. In: S. Cohen, J. Young, eds., *The Manufacture of News - Deviance, Social Problems and the Mass Media*. London: Constable, pp. 206-225.

Murray, S. (2020). *Framing a climate crisis: A descriptive framing analysis of how Greta Thunberg inspired the masses to take the streets*. BA. Uppsala Universitet.

NASA: Climate Change and Global Warming, (2019). Global Climate Change. [online]. Available at: <https://climate.nasa.gov/>.

Nisbet, M. (2010). Communicating Climate Change: Why Frames Matter for Public Engagement. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, [online] 51(2), pp. 12-23, doi:10.3200/ENVT.51.2.12-23.

Nisbet, M., Newman, T. (2015). Framing, The Media, and Environmental Communication. In: A. Hansen, R. Cox, eds. *The Routledge Handbook of Environment and Communication*. London: Routledge.

Novák, A. (2008). Příroda a životní prostředí ve zpravodajských médiích. In: M. Foret, M. Lapčík, P. Orság, eds., *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, pp. 177-188.

Novák, A. (2009). Zpravodajské pokrytí environmentální tematiky. In: *Kultura–Média–Komunikace*. Olomouc: Univerzita Palackého. pp. 203-226.

Novák, A. (2013). Česká environmentální přímá akce v mezinárodním kontextu. *Mezinárodní vztahy*. 48(3), pp. 81-103.

Olteanu, A., Castillo, C., Diakopoulos, N., Aberer, K. (2015). Comparing events coverage in online news and social media: The case of climate change. In: *Proceedings of the 9th International Conference on Web and Social Media, ICWSM 2015*. Oxford: AAAI Press, pp. 288-297.

Painter J., Ashe T. (2012). Cross-national comparison of the presence of climate scepticism in the print media in six countries, 2007–10. *Environmental Research Letters*, 7(4), pp. 1-8.

Pompper, D. (2004). At the 20th Century's Close: Framing the Public Policy Issue of Environmental Risk. In: S. L., Senecah, ed., *The Environmental Communication Yearbook*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Radová, L. (2015). *Globální problémy současného světa optikou časopisu National Geographic*. Mgr. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd.

Reifová, I. (2004). *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, p. 328.

Roskos-Ewoldsen, D. R. (2009). Media Priming: A Synthesis: Chapter 5. In: J. Bryant, M. Beth, eds., *Media effects: advances in theory and research*. New York: Routledge, pp. 97-120.

Sampei, Y., Aoyagi, M. (2009). Mass-Media Coverage, Its Influence on Public Awareness of Climate-Change Issues, and Implications for Japan's National Campaign to Reduce Greenhouse Gas Emissions. *Global Environmental Change*, [online] 19, pp. 203 - 212. doi:10.1016/j.gloenvcha.2008.10.005.

Sedláková (2008). Mediální konstrukce reality – reprezentace druhých. In: M, Foret, M. Lapčík, P. Orság, eds., *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, pp. 177-188.

Seguin, C. (2016). Cascades of coverage: Dynamics of media attention to social movement organizations. *Social Forces*, 94, pp. 997-1020.

Semetko, H., Valkenburg, P. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journalism of Communication*, 50(2), pp. 93–110.

Schäfer, M. S. (2014). What drives media attention for climate change? Explaining issue attention in Australian, German and Indian print media from 1996 to 2010. *International Communication Gazette*, 76(2), pp. 152-176.

Schäfer, M. S., Schlichting I. (2014). Media Representations of Climate Change: A Meta-Analysis of the Research Field, *Environmental Communication*, [online] 8(2), pp. 142-160, doi:10.1080/17524032.2014.914050

Scherer, H. (2004). Úvod do metody obsahové analýzy. In: W. Schulz, I. Reifová, eds., *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum.

Schlesinger, P., Tumber, H. (1994). *Reporting Crime*. Oxford: Clarendon Press.

Schmid-Petri, H. (2017). Do Conservative Media Provide a Forum for Skeptical Voices? The Link Between Ideology and the Coverage of Climate Change in British, German, and Swiss Newspapers. *Environmental Communication*, [online]. doi:11.10.1080/17524032.2017.1280518.

Schmidt A., Ivanova, A., Schäfer, M. S. (2013). Media attention for climate change around the world: A comparative analysis of newspaper coverage in 27 countries. *Global Environmental Change*, 23(5), pp. 1233-1248.

Smith, J., McCarthy, J. D., McPhail, C., Augustyn, B. (2001). From protest to agenda building: Description bias in media coverage of protest events in Washington, D.C. *Social Forces*, 79, pp. 1397-1423.

Smith, K., Bognar, J. (2019). A Window for Climate Action. [online]. Available at: <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/65376#>.

Šlapáková, B. (2012). *Proměny mediální reprezentace ekologické agendy v českém tisku*. Mgr. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

Tolan, S. (2007). Coverage of Climate Change in Chinese Media, *Human Development Occasional Papers (1992-2007)*, HDOCPA-2007-03, Human Development Report Office (HDRO), United Nations Development Programme (UNDP).

Trampota, T. (2006). *Zpravodajství*. Praha: Portál.

Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010) *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál.

Trumbo, C. (1995). Longitudinal modeling of public issues: An application of the agenda-setting process to the issue of global warming. *Journalism Monographs*, pp. 152-157.

Trumbo, C. (1996). Constructing Climate Change: Claims and Frames in US News Coverage of an Environmental Issue. *Public Understanding of Science*, 5, pp. 269-283.

UN. (2019). UNITED NATIONS Climate Change Summit. [online]. Available at: www.un.org.

Unie Vydavatelů. (2019). Základní výsledky MEDIA PROJEKTU \- roční data 2019. [online]. Available at: http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti.

Vaughan, A. (2019). Climate protest goes global. [online]. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0262407919304427>.

Wagner, T. (2008). Reframing ecotage as ecoterrorism: News and discourse of fear. *Environmental Communication: A Journal of Nature and Culture*, 2(1), pp. 25-39.

Wahlström, M., Kocyba P., De Vydt, M., de Moor, J. (2019). Protest for a future: Composition, mobilization and motives of the participants in Fridays For Future climate protests on 15 March, 2019 in 13 European cities. [online]. Available at: https://protestinstitut.eu/wp-content/uploads/2019/07/20190709_Protest-for-a-future_GCS-Descriptive-Report.pdf.

Walgrave, S., Vliegenthart, R. (2019). Protest and Agenda-Setting. In: F. Baumgartner, C. Breunig, E. Grossman, eds., *Comparative policy agendas: theory, tools, data*. Oxford: Oxford University Press.

Weaver, D. H., McCombs, M., Shaw, D. (2004). Agenda-setting research: Issues, attributes, and Influences. In: L. L. Kaid, ed., *Handbook of political communication research*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Wilson, K. (2000). Communicating climate change through the media: predictions, politics and perceptions of risk. In: S. Allan, B. Adam, C. Carter, eds., *Environmental risks and the media*. London, Routledge.

Young, N., Dugas, E. (2011). Representations of Climate Change in Canadian National Print Media: The Banalization of Global Warming. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*, [online] 48, pp. 1-22. doi:10.1111/j.1755-618X.2011.01247.x.

Teze diplomové práce

SCHVÁLENO

18.6.19
Mj.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Honec Martin	Razítko podatelny: <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd Došlo dne: 15-05-2019 -1- Čj: 60 Příloh: Přidělena: </div>
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2018	
E-mail diplomantky/diplomanta: 88963915@fsv.cuni.cz	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia prezenční (MSP)	
Předpokládaný název práce v češtině: Mediální pokrytí Friday for Future a jeho dopadu na českých sociálních sítích	
Předpokládaný název práce v angličtině: Media coverage of Friday for Future and its impact on Czech social media	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2019/2020	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Tématem této diplomové práce je mediální pokrytí globální studentské stávky Friday for Future na sociálních sítích a také její vliv na mediální pokrytí environmentálních témat vybranými českými médii na sociálních sítích. Práce bude zkoumat, zda stávka, která proběhla v březnu 2019, znamenala přelom přístupu médií ke stále důležitějším ekologickým tématům, který mohl ovlivnit právě jeden z největších studentských protestů v historii. Jedná se o nové, dosud nezpracované téma, které kombinuje mediální a environmentální problematiku.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem této práce je zjistit, zdali došlo ke změnám komunikace témat o ekologických problémech v českých médiích na jejich oficiálních profilech na sociálních sítích vlivem Friday for Future. Hlavní výzkumnou otázkou je, jakým způsobem informovala média o této stávce na sociálních sítích a jaký byl dopad stávky na komunikaci médií po jejím skončení, tedy jak se v průběhu sledovaného období měnil počet příspěvků o environmentálních tématech, jak se změnil přístup médií k těmto tématům a podobně. Předmětem práce je analýza příspěvků vybraných českých médií na jejich profilech na sociálních sítích ve sledovaných obdobích před, během a po skončení globální studentské stávky „Friday for Future“ a její iniciátorce Greta Thunberg, která proběhla 15. března 2019, a jejímž hlavním cílem bylo vyvinout tlak na zavedení politických opatření, která mají zmírnit změny klimatu. Práce se zaměří zejména na příspěvky ohledně této „Školní stávky pro klima“ a souvisejících environmentálních témat, která vybraná česká média sdílela ve výše uvedených obdobích na svých sociálních sítích.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Úvod 1. Teoretická část 1.1 Mediální klimatické změny a její proměny v mediální agendě 1.2 Mediální pokrytí a mediální obraz environmentálního hnutí 1.3 Hrozby a příležitosti mediálního pokrytí klimatické změny a environmentálních protestů 1.4 Faktory ovlivňující zpravodajství o environmentální problematice 1.5 Sociální sítě jako zdroj informací a podnět k mobilizaci 1.6 Friday for Future a Greta Thunberg 1.7 Charakteristika vybraných médií	

<p>2. Metodologická část</p> <p>2.1 Výzkumný cíl</p> <p>2.2 Metoda výzkumu</p> <p>2.3 Výběrový soubor a charakteristika vybraných médií</p> <p>3. Analytická část</p> <p>3.1 Kvantitativní obsahová analýza</p> <p>3.2 Diskuze výsledků</p> <p>Závěr</p>
<p>Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období): VYBRAT MÉDIA Vybraná analyzovaná období (před, během, po stávce) a vybraná analyzovaná česká média aktivní na sociálních sítích (Alarm, iDnes.cz, Hospodářské noviny, Britské listy, Deník Referendum, Aktuálně.cz, Reflex, Respekt).</p>
<p>Metody (techniky) zpracování materiálu: Metoda kvantitativní obsahové analýzy.</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků): ALLAN, Stuart a Barbara ADAM a Cynthia CARTER. <i>Environmental Risks and the Media</i>. London: Routledge, 1999. 296 s. Publikace představuje základní způsoby, jakými jsou reprezentovány a pokrývány environmentální rizika a hrozby v médiích a jejich vliv na veřejné mínění ohledně souvisejících ekologických témat, jako je klimatická změna, ochrana životního prostředí atd. COTTLE, Simon. <i>Mediatized Conflict: Understanding Media and Conflicts in the Contemporary World (Issues in Cultural and Media Studies)</i>. Open University Press, 2006. 232 s. Tato kniha se detailně věnuje vztahu mezi médii a konflikty, na které nahlíží nebo svým působením vyvolává, jako je problematika rasismu a terorismu, válečného zpravodajství nebo pokrytí environmentálních rizik. HAMMOND, Philip. <i>Climate change and post-political communication: media, emotion and environmental advocacy</i>. London: Routledge, 2018, 149 s. Publikace se zabývá tím, jakým způsobem se komunikují témata ohledně klimatické změny ve sféře politiky, kultury a zpravodajství včetně případových studií a dalších analýz souvisejících s problematikou klimatické změny. HANSEN, Anders a Robert COX. <i>The Routledge Handbook of Environment and Communication</i>. London : Routledge, 2015. 434 s. Tato akademická příručka nabízí z teoretického, výzkumného i praktického hlediska přístupy v komunikování environmentálních témat a jeho vlivu na společnost, politiku a oblasti kultury. LAMAY, Craig L. a Everette E. DENNIS. <i>Media and the environment</i>. Washington: Island Press, 1991, 266 s. Tento odborný akademický text se zabývá vztahem masových médií a jejich reprezentace ekologických problémů, které se týkají zejména ochrany životního prostředí a souvisejících rizik. LESTER, Libby. <i>Media and environment: conflict, politics and the news</i>. Cambridge, UK: Polity, 2010. 205 s. Kniha se zabývá vztahem mezi rolí médií a environmentálními riziky (klimatická změna, toxický odpad aj.) a na reálných příkladech popisuje, jakým způsobem média ovlivňují náhled na tuto problematiku.</p>

NOVÁK, Arnošt. „Zpravodajské pokrytí environmentální tematiky“, in: Kultura-média-komunikace, 2009. 203 – 228 s.

Text stručně nahlíží na problematiku zpravodajského pokrytí environmentálních témat, přináší vhled do vývoje mediálního diskursu o životním prostředí a přichází s hlavními faktory, které ovlivňují zpravodajské zpracování problematiky environmentálních témat.

SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2011, 149 s.

Publikace detailně popisuje metody obsahové analýzy pro výzkum mediálních sdělení, které v praktické části dokládá na příkladu kvantitativní obsahové analýzy.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BEČÁKOVÁ, Klára. *Mediální reprezentace environmentálních rizik ve vybraných českých internetových periodikách*. Brno, 2017. Bakalářská práce. MU.

KUBALA, Radek. *Mediální obraz debaty o prolomení limitů těžby uhlí v severních Čechách v roce 2015. Komparativní obsahová analýza denního tisku*. Brno, 2018. Bakalářská práce. MU.

RADOVÁ, Lenka. *Globální problémy současného světa optikou National Geographic*. Praha, 2015. Diplomová práce. UK.

RAIDOVÁ, Zuzana. *Proměny mediální agendy globálního oteplování v denících MF Dnes a Právo v letech 1996 – 2017 – obsahová analýza*. Brno, 2018. Diplomová práce. MU.

VAMBERKOVÁ, Pavla. „Aktivisté dál visí ve větvích“: *Mediální obraz environmentálních aktivistů*. Praha, 2014. Diplomová práce. UK.

Datum / Podpis studenta/ky

15.5.2019

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

MESSLER, JAN

15.5.2019 Jan Messler

Přijmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTIŠKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kódovací arch – období před protestem (záznamový arch¹)

Příloha č. 2: Kódovací arch – období po protestu (záznamový arch)

---

¹ Záznamové archy jsou přiložené k práci zvlášť a také jsou volně dostupné na adrese:

https://drive.google.com/drive/folders/1zwqD3_YbdSsC2H5JOapE_5UylAX7AExM?usp=sharing

Seznam vložených grafů a tabulek

Graf č. 1.: Průběh mediální agendy, zdroj vlastní analýza (2020)

Graf č. 2: Průběh agendy v jednotlivých médiích, zdroj vlastní analýza (2020)

Graf č. 3: Průběh mediální agendy dle typu zaměření článku, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 1.: Představení sledovaných dní v rámci náhodného výběru, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 2: Počet sledovaných článků v jednotlivých měsících, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 3: Vývoj mechanismů mediální agendy, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 4: Vývoj zařazení do rubrik a v rámci geografického zarámování článku, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 5: Vývoj tematické agendy, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 6: Vývoje rámcování a specifických rámců, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 7: Vývoj pokrývání aktérů, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 8: Vývoj pokrývání aktérů dle zaměření článku, zdroj vlastní analýza (2020)

Tabulka č. 9: Vývoj (ne)ekologických aktérů a zastoupení protestu, zdroj vlastní analýza (2020)